

Illustrer : periodiek voor de alumni van de Universiteit Utrecht

<https://hdl.handle.net/1874/404232>

illustrer 3

De Sprong

Sam Gerrits, zojuist afgestudeerd in de Geochemie. Hoe nu verder? Kijken wat er gebeurt.

Personeelsbeleid

College-lid Van Vucht Tijssen over flexibiliteit en verantwoordelijkheid.

Paul Schnabel

Veelzijdig socioloog raakte bij toeval verzeild in de geestelijke gezondheidszorg.

Trésor

Utrechtse biologen verwerven 2500 hectare regenwoud in Frans Guyana. "Vanaf hier neemt de natuur het over van de cultuur". Een reportage uit de diepe achtertuin van de universiteit.

Nieuwe wegen

Computerbeelden verfijnen de diagnose van de arts. Medisch-technische informatie. Een nieuwe opleiding.

Universiteit bundelt extra onderwijs voor afgestudeerden

Ruimtelijke Wetenschappen organiseert cursussen Geografische Informatie Systemen. Het Centrum voor Beleid en Management verzorgt trainingen voor het middle-management van dienstverlenende bedrijven. Op tal van terreinen kunnen afgestudeerden van de Universiteit Utrecht zich via post-academisch onderwijs verdiepen in actuele ontwikkelingen op hun vakgebied. Of ze volgen gewoon uit belangstelling een cursus middeleeuwse geschiedenis. De Universiteit Utrecht heeft alle mogelijkheden naast elkaar gezet.

Naast de reguliere opleidingen in voltijd en deeltijd heeft de Utrechtse universiteit veel extra onderwijs te bieden aan afgestudeerden en andere belangstellenden van buiten. Bij vrijwel alle faculteiten kunnen zij een cursus of een hele opleiding volgen. Verder zijn er tien met de universiteit verbonden instituten die onderwijs aanbieden, zoals de Netherlands School of Public Health (NSPH) of het Academisch Computercentrum Utrecht (ACCU). De faculteit Letteren geeft contractonderwijs voor belangstellende leken over thema's die variëren van Islamitische kunst tot politieke geschiedenis. Binnenkort verschijnt er een overzichtelijke brochure die alle extra onderwijsvoorzieningen bundelt.

GIS

De faculteit Ruimtelijke Wetenschappen bijvoorbeeld organiseert cursussen Geografische Informatie Systemen (GIS). Docent en cursuscoördinator dr. Jan Jaap Harts legt uit waarom het voor veel professionele ruimtelijke planners van belang kan zijn om zo'n cursus te volgen. "Simpel gezegd stop je met geografische informatiesystemen een landkaart in de computer, om daarmee ruimtelijke vraagstukken te lijf te gaan. Je hebt afzonderlijke kaarten met gegevens van het wegennet, bestemmingsplannen of de bodemgesteldheid. Door ze te combineren kun je in beeld

brenge of er bij de aanleg van nieuwe wegen, bruggen, kabelverbindingen en dergelijke lokaties te verwachten zijn waar bodemsanering nodig is." Het gebruik van geografische informatiesystemen heeft de afgelopen jaren een grote vlucht genomen. De cursussen worden bevolkt door een bont gezelschap, variërend van natuurbeheerders tot personeel van het kadaster. Aan de orde komt onder meer de vraag hoe je geografische gegevens ordelijk in een computer kunt deponeren. Soms wordt de kaart verdeeld in een ruitjespatroon waarna de sectoren stuk voor stuk met informatie vollopen. Zo'n rastersysteem is goed bruikbaar voor gegevens over bodemsamenstelling.

vervolg op pagina 2

Geografische Informatie Systemen: post-academische cursus bij Ruimtelijke Wetenschappen.

Verder in dit nummer

Nieuws	3
Student en bedrijf	4
Universiteitsdag	6
Utrechts Psalter	9
Buitenlandse studenten over Utrecht	12
Illustrerzake	14
Kwartaal	18

Extra beurs voor bèta's

De zes algemene universiteiten gaan hun bèta-studenten een vijfde jaar studiebeurs geven. Daarmee willen zij de exacte studies van een 'reële studieduur' voorzien. Voor de Universiteit Utrecht zijn de kosten hiervoor geschat op één à twee miljoen gulden. De faculteiten Aardwetenschappen, Wiskunde en Informatica, Natuur- en Sterrenkunde en Scheikunde kunnen daar nu alvast voor gaan sparen; of ook Biologie binnen de regeling

valt, wordt nog onderzocht. Behalve Utrecht besloten ook Leiden, de Universiteit van Amsterdam en Groningen tot het extra jaar. Ritzen gaf vorig jaar studenten aan de meeste technische en landbouwstudies al een extra jaar beurs vanwege de zwaarte van die studies. Eenzelfde maatregel voor bèta-studenten aan algemene universiteiten was volgens hem – en volgens de Tweede Kamer – niet nodig. De algemene universiteiten bestrijden die visie.

De extra beurs vormt de aanzet tot een vijf-jarig curriculum. Volgens de wet mogen de universiteiten dat niet aanbieden. Maar omdat studieprogramma's in weken zijn omschreven en niet in jaren bestaat de mogelijkheid die 168 weken uit te smeren over vijf jaar. Ritzen is daar niet gelukkig mee. Hij had liever gezien dat de algemene universiteiten de discussie over een gedifferentieerde cursusduur hadden afgewacht. Die willen daar echter – met het oog op hun concurrentiepositie ten aanzien van de technische en de landbouw-universiteit – niet op wachten.

Klassieke talen herleven

De Universiteit Utrecht blaast het onderwijs in Grieks en Latijn nieuw leven in. Het college van bestuur stelt voor drie jaar 450.000 gulden ter beschikking om het versnipperde onderwijs van de faculteiten Letteren, Wijsbegeerte en Godgeleerdheid bij elkaar te brengen en te moderniseren. In september gaan de eerste computerondersteunde 'beginnerscursussen' Grieks en Latijn van start. Utrecht speelt hiermee in op de mogelijke komst van een nieuw vak in het voortgezet onderwijs 'Antieke cultuur' of 'Klassieke vorming'. Zodra dat nodig is kan de faculteit Letteren leraren voor dit vak afleveren.

Raad Farmacie tegen leerstoel voor vrouwen

De faculteitsraad van Farmacie heeft zich unaniem uitgesproken tegen het voorstel van het faculteitsbestuur om een wisselleerstoel voor vrouwelijke hoogleraren in te stellen. Zo'n leerstoel is volgens de raad niet de meest geëigende manier om de emancipatie in de faculteit te bevorderen.

Het idee om een wisselleerstoel voor vrouwelijk talent in te stellen dateert uit het najaar van 1995. In het meerjarenplan constateerde het bestuur toen dat de streefcijfers uit het emancipatieplan op geen stukken na waren gehaald. Terwijl er al jaren meer meisjes dan jongens farmacie gaan studeren, telt de

faculteit nog steeds geen enkele vrouwelijke hoogleraar of UHD. Van de universitair docenten is ongeveer dertig procent vrouw, slechts vijf procent meer dan in 1991. Volgens het bestuur zou het instellen van een wisselleerstoel voor vrouwelijk toptalent – te noemen naar Charlotte Jacobs, een vrouwelijke studente die reeds in 1881 in Utrecht haar apothekersexamen behaalde – de impasse kunnen doorbreken.

Raadslid J. Hantelmann meende dat een vrouwelijke hoogleraar op de Charlotte Jacobs-leerstoel binnen de faculteit niet of nauwelijks serieus genomen zou worden. "Het gevaar

is groot dat zij als speciaal geval wordt beschouwd. Je kunt vrouwen in mijn ogen beter via de normale weg tot hoogleraar benoemen." Decaan Janssen hief daarop in wanhoop de handen ten hemel. "Dat proberen we al jaren, maar het lukt domweg niet. Vandaar juist dit voorstel. Kennelijk werkt de weg die u aanbeveelt niet. Daarom willen wij het nu met een aparte leerstoel voor vrouwen proberen. In de hoop dat dat misschien een doorbraak kan zijn, zodat er straks wel vrouwen op gewone leerstoelen worden benoemd."

Van Ginkel Roemeens eredoctor

De Utrechtse rector magnificus en hoogleraar Algemene Sociale Geografie dr. J.H. van Ginkel krijgt in juni een eredoctoraat van de Roemeense Babes-Bolyai Universiteit te Cluj-Napoca. De rector krijgt zijn onderscheiding onder meer vanwege zijn bijdragen aan het tot stand komen van de samenwerking tussen de Utrechtse Universiteit en zusterinstellingen in Centraal- en Oost-Europa.

AZU-topman in bestuur Geneeskunde

Bestuursvoorzitter drs. G.J. Cerfontaine van het Academisch Ziekenhuis Utrecht (AZU) wordt bestuurslid van de faculteit Geneeskunde. In dat bestuur is geen plaats meer voor studenten en leden van het ondersteunend en beheerspersoneel. Het college van bestuur van de Universiteit Utrecht moet nog toestemming geven voor deze constructie; de faculteitsraad van Geneeskunde heeft al ingestemd. In het bestuur van de faculteit zitten naast Cerfontaine twee hoogleraren die de portefeuilles onderwijs en onderzoek gaan beheren. Eén van de twee hoogleraren wordt tevens decaan. Omgekeerd zullen de drie bestuursleden van Geneeskunde straks deel gaan uitmaken van het vijfkoppige bestuur van het AZU. Deze constructie zal intensieve samenwerking en behoud van de wederzijdse zelfstandigheid mogelijk maken. Geneeskunde loopt ruim een jaar vooruit op de hervormingen in de universitaire bestuursstructuur die in juni in de Tweede Kamer zullen worden besproken en die de inbreng van studenten en ondersteunend personeel in de faculteits- en universiteitsraad zullen reduceren.

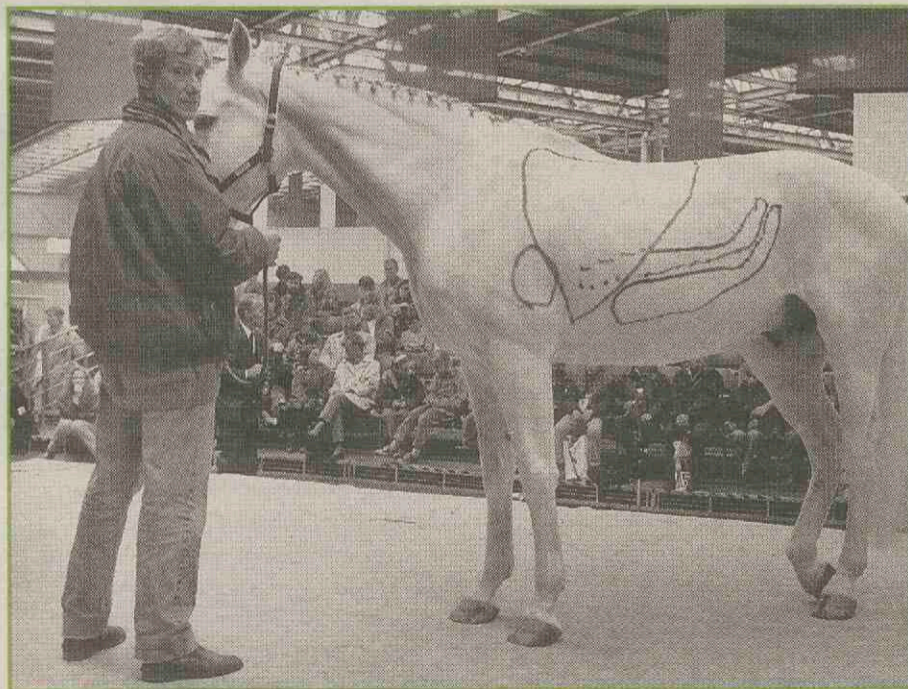
Heinekenprijs voor De Wied

Emeritus-hoogleraar prof. dr. D. de Wied, oud-directeur van het Utrechtse Rudolf Magnus Instituut voor Farmacologie, is door de KNAW geselecteerd voor de prestigieuze dr. H.P. Heinekenprijs voor Geneeskunde (250.000 gulden). Hij krijgt de prijs voor zijn baanbrekende werk op het gebied van neuropeptiden. Al in 1969 stelde De Wied dat deze stoffen, die in de hersenen gemaakt worden, het gedrag van mensen en dieren beïnvloeden. Sindsdien is dat met geavanceerde technieken aangetoond en dit heeft geleid tot geneesmiddelen voor gedragsstoornissen en stress.

Publieksdag Diergeneeskunde

Utrecht 18 mei. Publieksdag van de faculteit Diergeneeskunde. Een medewerker licht de bezoekers aanschouwelijk voor over de vraag: 'Hoe houd ik mijn paard gezond?'

De publieksdag in het Veemarktcomplex vormde de afsluiting van het lustrumfeest van de faculteit die in mei het 175-jarig bestaan van diergeneeskundig onderwijs in Nederland vierde. Tijdens de plechtige lustrumzitting in de Domkerk op 9 mei pleitte decaan prof. dr. H.W. De Vries voor een grotere instroom van studenten Diergeneeskunde. De numerus fixus ligt al jaren op 175 eerstejaars, maar volgens de decaan is er een groot tekort aan dierenartsen in sectoren als keuring van voedingsmiddelen en in bestuursfuncties. De Amerikaan prof. dr. Niels C. Pedersen, die wereldfaam verwierf met zijn onderzoek naar AIDS bij de kat, ontving een eredoctoraat van de jubilerende faculteit.

Met kloppend hart opereren

De Medische faculteit en het Academisch Ziekenhuis Utrecht (AZU) hebben een nieuwe, vereenvoudigde bypassoperatie ontwikkeld waardoor patiënten ruim twee keer zo snel herstellen als voorheen. De operatie is minder ingrijpend omdat het hart tijdens de operatie blijft kloppen. Twee metalen grijppompjes met zuignapjes zetten – als een octopus – dat deel

van het hart vast waar de operatie plaatsvindt. Dankzij de nieuwe 'Utrecht Octopus Methode' is het niet langer nodig het hart volledig stil te leggen en te vervangen door een hart-longmachine. Deze had als nadeel dat het bloed er lichaamsvreemde materialen in tegenkomt waardoor ontstekingsreacties optreden die tot maandenlange vermoeidheid leiden. Ook

leverde dit extra risico's op voor suiker- en nierpatiënten. Van de 23 patiënten die sinds september 1995 de operatie zonder hart-longmachine hebben ondergaan, konden de meesten na vier in plaats van zeven dagen naar huis. Een paar gingen na drie weken al weer aan het werk in plaats van de gebruikelijke tweeënhalve maand.

d e s p r o n g

Net afgestudeerd. Wat nu?

De natuur heeft zó veel werkervaring

Naam: *Sam Gerrits (25)*
Opleiding: *Geochemie*
Afgestudeerd: *29 april 1996*
Toekomst: *Geen zorgen over*

Wat is eigenlijk een pen? Of een tafel?

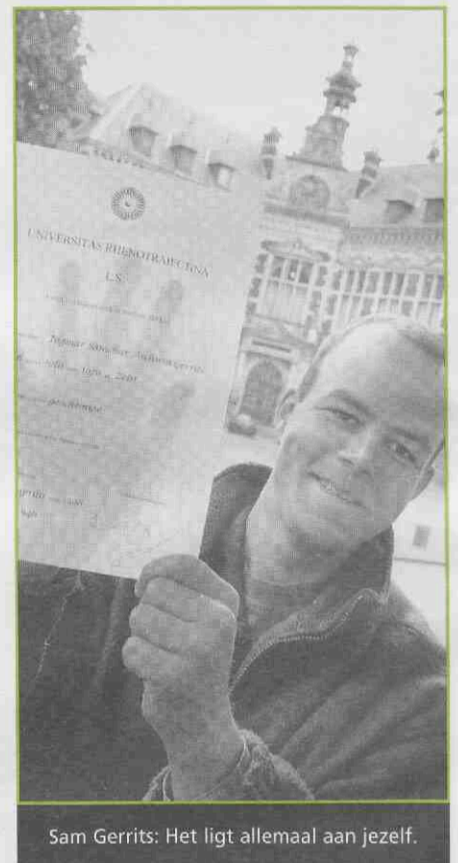
Waar komt alles vandaan? Wat is de essentie? Als jongen kon Sam Gerrits het allemaal niet bevatten. Later zou hij het wel leren begrijpen. Dat beloofde zijn moeder.

Toen moest hij kiezen wat hij wilde studeren. Alsof je dat zomaar weet. Eigenlijk wilde hij leren hoe de niet-menselijke wereld eruit ziet. Niet dat hij geen belangstelling had voor mensen. In tegendeel. Maar al die sociale structuren gaan wel eens vervelen. We zitten elke dag maar te bellen en te faxen vanuit onze kantoren. De natuur heeft gewoon een veel grotere *credibility*. Die bestaat al veel langer dan wij. Die heeft veel meer *werkervaring*, zeggen ze tegenwoordig. Het had eigenlijk net zo goed Biologie kunnen worden, maar het werd Scheikunde. Al die romantisch bubbelende flesjes trokken hem wel aan. Bij Scheikunde proberen ze iedereen zo snel mogelijk op academisch niveau te schoppen. Dat was dus wel even pezen. Geen enkel bezwaar overigens, want voor de rest was het voor Sam een gouden tijd. Gewoon de standaard dingen die een eerstejaars student doet. Flink zuipen en feesten. Lekker je grenzen verkennen. Maar langzamerhand kwam hij er achter dat scheikunde het toch niet helemaal was. Daar zijn ze alleen maar zelf moleculen

aan het bouwen. Wel mooi en knap, wat ze allemaal kunnen. Maar het blijft natuurlijk een versimpelde weergave van wat de natuur al eeuwen doet. Na het eerste jaar werd het daarom Geochemie voor student Gerrits. Een kopstudie van Scheikunde en Aardwetenschappen.

De reizen voor veldwerk waren heel speciaal. Met een stel studenten in een huisje in de Ardennen, Griekenland of Costa Rica. Dag en nacht samen, dat scheidt een speciale sfeer. Je vertelt elkaar dingen die je aan niemand anders vertelt. 's Avonds met de docenten naar de kroeg. Sommigen probeerden de amateur-psycholoog uit te hangen. Gingen ze ons tegen elkaar uitspelen of uitdagen. Op reis maak je dingen mee die je anders nooit meemaakt. Loop je in Costa Rica over een plantage te banjeren, stap je plotseling boven op een slang. Dat gebeurt je toch niet, als je op je fiets op weg bent naar De Uithof. Wat de kersverse doctorandus gaat doen, nu hij afgestudeerd is? Hij is al bezig met een stage bij een bedrijf voor milieu-geochemie en exploratie. Kijken of er bruikbare stoffen in de grond zitten. Als het project doorgaat, heeft hij voor een paar maanden werk. En anders? Geld interesseert hem niet zo. Als hij maar iets kan doen wat hij leuk vindt. Het liefst in eigen land. Maar in het buitenland is ook van alles te doen. Misschien gaat hij daar wel een tijdje heen. Je moet niet te veel willen plannen. Sam Gerrits volgt liever een *scrolling scenario*. Stukje vooruit kijken, plannen, kijken wat er gebeurt. Dan weer een stukje plannen. Het

enige dat hij zeker weet, is dat hij niet thuis achter de geraniums brieven gaat zitten schrijven. Je moet bezig zijn. Positief over jezelf denken. En de moed niet opgeven. Het ligt allemaal aan jezelf. Je moet zorgen dat je opvalt binnen de massa. Zijn sterke kant is dat hij situaties snel kan inschatten. Dat helpt. (PH)

Sam Gerrits: Het ligt allemaal aan jezelf.

Slagvaardig

Hoera, de universiteit schaft de ambtenarij af, lees ik in de krant. Over een tijdje zullen alle docenten, onderzoekers en bestuurders geen ambtenaren meer zijn. Wat zal er een gelukkige, slagvaardige tijd aanbreken. Je bent geen student meer maar 'klant' en de docenten zullen er uiteraard alles aan doen om een zo goed mogelijk 'produkt' te leveren. Want anders stap je wel naar de concurrent, misschien wel de bv Letterenfakulteit van de holding Universiteit van Leiden. Toen ik studeerde, deed een merkwaardig verhaal over een van onze docenten de ronde. De man werkte al jaren aan een buitengewoon gewichtig boek dat maar niet af wilde komen. Zijn publicatie-lijst had dan ook een uiterst overzichtelijk karakter. Af en toe werd zijn rust wreed verstoord, als een uitgever hem vroeg een artikel bij te dragen aan een bundel of tijdschrift. In zo'n geval benaderde deze docent een van zijn meer talentvolle studenten, die voor een zacht prijsje wel een wetenschappelijk stuk wilde afscheiden. Iedereen tevreden. Of het verhaal klopt, weet ik niet. Wat ons betreft had deze docent best van zijn veilige ambtelijke status beroofd mogen worden. Toch is een woord van waarschuwing op zijn plaats. In de Verenigde Staten concurreren de universiteiten met elkaar door de beste onderzoekers weg te kopen. Die krijgen een vorstelijk salaris, uitstekende faciliteiten, maar wat het allerbelangrijkste is: ze hoeven zich nauwelijks met studenten te bemoeien. Het onderwijs laten ze over aan promovendi, die voor het enorme salaris van twintig dollar per week werkgroepen verzorgen. Niettemin betalen studenten grif twintigduizend dollar per jaar om hun altijd afwezige hoogleraren te financieren. De universiteit met de beste professoren geeft immers de waardevolste diploma's af. Met kwaliteit van onderwijs heeft het niet zo veel te maken, met de diepmenselijke hang naar status des te meer. Altijd maar weer die vergelijking met Amerika, is dat niet een beetje ver gezocht, zult u zeggen. Misschien moeten we inderdaad dichterbij huis blijven en zijn de CTSV en het Verenigd Streekvervoer Nederland betere voorbeelden. Wedden dat de salarissen van universiteitsbestuurders straks omhoog gaan?

Peter Giesen
redacteur
De Volkskrant

vervolg van pagina 1

Extra onderwijs

Maar contouren van bebouwing of wegen verbleken in rastervorm tot onhandige muizetrapjes. Die informatie wordt daarom opgeslagen in de vorm van punten en lijnstukken: het 'vectorsysteem'. De cursisten krijgen vooral scholing op het gebied van de analysemethodiek. Naast een theoretisch blok zijn er practica. Eventueel wordt de benodigde software ook in de eigen organisatie geïnstalleerd. De totale studiebelasting omvat drie maanden. In de praktijk blijkt het echter aantrekkelijker om die uren over zes maanden uit te smeren. Er is dan meer mogelijkheid om de kennis tussentijds toe te passen en de cursist wordt niet volledig uit zijn eigenlijke werk gelicht. "We hebben onze contactbijeenkomsten op de maandag", zegt Harts. "De ervaring leert dat de meeste deelnemers dan wel kunnen. Ten slotte moet iedere organisatie op maandag nog een beetje op gang komen." De GIS-cursussen werken volgens het 'aanschuif-systeem'. De professionele cursist draait mee in het reguliere programma voor

studenten. Bijgevolg is de cursuscapaciteit afhankelijk van de studentenaantallen. Harts: "De afgelopen jaren was er onder de reguliere studenten veel belangstelling voor deze cursussen. Tot nu toe konden we jaarlijks ongeveer tien externe deelnemers plaatsen. We hebben helemaal niets gedaan aan reclame of marketing. Maar misschien wordt dat in de toekomst anders. Je weet tenslotte niet hoe de studentenaantallen zich zullen ontwikkelen".

Beleid en Management

Een ander voorbeeld levert het interfacultaire Centrum voor Beleid en Management. Daarin bundelen sinds 1986 vijf faculteiten hun cursusaanbod op het terrein van management. Het centrum kent een andersoortige wisselwerking tussen studenten en cursisten. "In het gewone onderwijsprogramma bieden we in samenwerking met de faculteiten een reeks doctoraaldifferentiaties", zegt directeur dr. Paul Verweel. "Wij verzorgen de beleids- en managementaspecten. De faculteiten voegen daar hun

vakspecifieke informatie aan toe. Zo werken we met de faculteit Letteren samen op het gebied van Kunstmanagement. De kennis die we zo vergaren, verpakken we vervolgens in een aanbod van post-academisch onderwijs." Volgens Verweel profiteren de cursisten aldus van de meest recente inzichten. Omgekeerd houden onderzoekers en studenten via het post-academisch onderwijs voeling met de praktijk. "We brengen de beroepspraktijk en de academische wereld bij elkaar", zegt Verweel. "We hebben nu een aanbod voor het middle-management van dienstverlenende organisaties. Dat onderwerp is gebaseerd op signalen uit de markt." Afgestudeerde hbo-ers of academici kunnen in de postdoctorale managementleergang van het CBL in twee jaar een masters-titel verwerven. (MvdS)

De brochure over contractonderwijs, postacademisch en postdoctoraal onderwijs en cursussen verschijnt september in de reeks 'Studeren in Utrecht' (deel 1c) en is gratis verkrijgbaar bij Studievoorzichting, (030) 253 26 70. Email: studievoorzichting@bur.ruu.nl

College-lid Lieteke van Vucht Tijssen

Het nieuwe personeelsbeleid

In de publiciteit legt zij het nog wel eens af tegen haar collega's in het college van bestuur, voorzitter Veldhuis en rector Van Ginkel. Maar zij is de drijvende kracht achter grote delen van het universitaire beleid. Haar grootste prioriteit is een modern personeelsbeleid dat de medewerkers meer verantwoordelijkheid geeft.

ERIK HARDEMAN • U-BLAD

Lieteke van Vucht Tijssen? Dat was toch die cultuursociologe die nog niet zo lang geleden was gepromoveerd op een proefschrift over Max Weber? Wat moest een wetenschapper in het bestuur van een bedrijf met bijna achtduizend werknemers? Goed, ze had vier jaar in de universiteitsraad gezeten, ze was een van de drijvende krachten geweest achter de herprogrammering van het sociologieonderwijs en ze had aan de wieg gestaan van de studierichting Algemene Sociale Wetenschappen. Maar was dat voldoende bestuurlijke bagage voor een klus die tot 1991 door twee collegeleden (Van Peperzeel en Rosenberg) was opgeknapt en die zowel de portefeuille Personeelszaken als Financiën omvatte?

Inmiddels zijn we bijna vijf jaar verder. Van Vucht Tijssen heeft voor vier jaar bijgetekend en voelt zich zichtbaar op haar gemak in het bestuurlijke circuit. Dat het universitaire loopbaanbeleid sinds de komst van Van Vucht Tijssen in een stroomversnelling is geraakt, is zonneklaar. Flexibiliteit en mobiliteit – de nieuwe modewoorden – liggen haar na aan het hart, en haar grote ideaal is een universiteit met meer aandacht voor het functioneren van de individuele werknemer. "Ik vind dat we ons op dit moment te weinig afvragen of mensen zich nog wel 'happy' voelen. Is de plek waar ze zitten nog steeds de best denkbare, hoe is hun perspectief, moeten we hun loopbaan niet eens een andere kant op sturen?"

"Hoogleraren en andere leidinggevenden hebben vaak onvoldoende zicht op het werk van hun medewerkers en op de vraag of dat ook inderdaad oplevert wat je mag verwachten. We hameren de laatste tijd niet voor niets zo op de noodzaak van functioneringsgesprekken. Zijn mensen toe aan verandering of functioneren zij zo goed dat zij gewoon moeten blijven zitten?" Zij steekt niet onder stoelen of banken dat een meer flexibel personeelsbeleid ook voor de universiteit zijn gunstige kanten heeft. Maar het verwijt dat de term 'flexibilisering' vooral een alibi is om medewerkers te pas en te onpas aan te stellen op tijdelijke contracten of via uitzendbureau's wijst zij van de hand. "Overall in de maatschappij is een tendens zichtbaar naar arbeidsplaatsen die niet meer voor het leven worden vervuld. Ik vind dat prima. Ik denk dat het zowel voor de universiteit als voor veel medewerkers goed is als ze niet tot hun pensioen op dezelfde plek blijven zitten. Maar dat

betekent niet dat ik nu alleen nog maar pleit voor het uitbreiden van het aantal tijdelijke aanstellingen. Het gaat erom dat we mensen gericht stimuleren om de universiteit na een tijdje ook weer eens te verlaten en dat we ze helpen bij het vinden van een werkplek elders."

Unitas-bolwerk

Zij is afkomstig uit een middenstandsmilieu. "Studeren was in onze kringen, zeker voor meisjes nog tamelijk ongewoon. Maar gelukkig dachten mijn ouders daar anders over. Mijn vader heeft met zijn vuist op tafel geslagen en geroepen: 'Niks MMS, zij gaat gymnasium doen.' Daar ben ik hem nog steeds dankbaar voor." Zij koos voor sociologie en hoewel al haar klasgenotes lid werden van de UVSV ging zij naar Unitas, waar zij zowel de huidige rector Van Ginkel (voorzitter van de novitiatscommissie) als universiteitssecretaris Kardux (lid van de senaat) ontmoette. "Ja inderdaad, de vijfde verdieping van het Bestuursgebouw is een echt Unitas-bolwerk." Waarom zij geen UVSV-lid werd? "In de eerste plaats liep bij de UVSV een type meisjes rond, waarbij ik me niet zo thuis voelde. Maar belangrijker was dat ik geen lid wilde worden van een vrouwelijke vereniging. Ik ben nooit echt een heel fanatieke feministe geweest."

Na haar afstuderen had zij twee aanbiedingen op zak voor werk in de organisatieadviesfeer. Toch koos zij voor een onderwijsaanstelling bij de faculteit Sociale Wetenschappen. "De harde sfeer in het bedrijfsleven leek me op dat moment toch ook wel een beetje eng. Achteraf denk ik dat dat wel mee zou zijn gevallen. Maar toen dachten meer meisjes er zo over. Ik heb een paar jaar geleden een aantal interviews afgenomen bij vrouwelijke hoogleraren over hun carrière. Zij gaven allemaal aan dat zij mede voor de wetenschap hadden gekozen omdat zij dachten dat de sfeer in het bedrijfsleven – en trouwens ook in de bestuurlijke wereld – te macho voor ze zou zijn."

Onderwijs carrière

Een van haar eerste prioriteiten als collegelid was de introductie in Utrecht van een onderwijs carrière voor wetenschappelijk medewerkers. "Ik was daar al eerder mee bezig geweest toen ik nog in de universiteitsraad zat. Op dat moment had ik ruim tien jaar onderwijs gegeven. En bovendien was ik jaren actief geweest in verschillende onderwijscommissies en had ik me zeer intensief bezig gehouden met de herprogrammering van het sociologie-curriculum. Maar dat had allemaal geen enkele invloed op mijn loopbaan. Je kon alleen hoofddocent worden op grond van wetenschappelijke verdiensten. Dat vond ik vreemd en ook niet goed voor de kwaliteit van het onderwijs."

"In het college van bestuur ben ik dan ook meteen aan de gang gegaan met de introductie van een onderwijsloopbaan. Dat was niet altijd even makkelijk, nee. Een paar faculteiten waren meteen enthousiast. Maar hier en daar bestond ook behoorlijk wat weerstand tegen

Lieteke van Vucht Tijssen: "voelen mensen zich hier nog wel happy?"

de gedachte dat je puur op basis van onderwijsprestaties carrière zou kunnen maken. Toch hebben we geleidelijk vrijwel iedereen kunnen overtuigen. Ik ben er echt trots op dat de nieuwe functiestructuur voor het wetenschappelijk personeel, WP-flow, en de basis kwalificatie voor onderwijsgevend nu zo langzamerhand in alle faculteiten worden ingevoerd. Zeker omdat Utrecht met dat beleid landelijk voorop loopt."

Windvaan

De boekenkast op haar werkkamer telt een opmerkelijk groot aantal wetenschappelijke titels. Hoewel ze het fundamentele onderzoek vaarwel heeft gezegd, fungeert haar wetenschappelijke scholing nog steeds als een nuttige achtergrond. Zij promoveerde op een proefschrift over Max Weber, de socioloog die haar al van jongs af aan had gefascineerd met zijn theorie over de wederzijdse invloed van het handelen van mensen en de sociale context waarin dat gebeurt. "Mensen hebben

de mogelijkheid om hun sociale context te beïnvloeden en te veranderen. Daar geloof ik heilig in. Ik ben een echte volunteer. Die opvatting heeft zeker ook bijgedragen aan mijn visie op het universitaire personeelsbeleid. Ik zou niet zo op flexibiliteit en mobiliteit hameren als ik niet geloofde dat je mensen verantwoordelijk kunt maken voor hun takenpakket en hun werkomgeving."

Het grote gevaar van de bestuurlijke cultuur is de vluchtigheid ervan, heeft ze inmiddels gemerkt. "Je moet jezelf soms tijd gunnen om na te denken over de dingen waarmee je bezig bent. Anders word je door de ontwikkelingen als een windvaan meegenomen. Hoe spelen ontwikkelingen in de samenleving in op de universiteit, wat is de plaats van universitair onderwijs in de maatschappij? Ik heb onlangs een klankbordclubje gevormd om te praten over academisch leiderschap. Zo neem je even iets meer afstand van de dagelijkse gang van zaken. Dat gebeurt in onderwijsland wel eens te weinig. Het beleid van deze regering ten opzichte van de universiteiten is wel erg van: er moet bezuinigd worden, we bedenken er een plan bij. De manier waarop er nu met het hoger onderwijs wordt omgegaan is zorgwekkend. Er is te weinig aandacht voor het belang van de ontwikkeling van Nederland als kennisintensieve samenleving. Dan moet je toch allereerst zorgen dat je je topniveau ontwikkelt. De basis is belangrijk, maar je excellente niveau moet zeker goed op orde zijn."

Universiteit Utrecht

(Peildatum: december 1995)

Personeel	6906
percentage vrouwen	40%
wetenschappelijk personeel	3266
hoogleraren	371
budget (in miljoenen)	830

Nedwerk

Mei 1995; ik zit op een terras, met een collega. De vakgroep Nederlands wil een alumniblad, en wij gaan dat maken. Het is erg warm; we drinken een biertje; het aantal aanmeldingen voor de eerste alumnidag van de vakgroep Nederlands in oktober overtreft op dat moment onze stoutste verwachtingen. Je zou kunnen zeggen: er heerst een wat overmoedige stemming. Het alumniblad zal er komen, en het moet een beetje fatsoenlijk worden ook. En oktober lijkt nog heel ver weg. In ons hoofd is het blad al klaar.

De zomer vordert. De alumnidag komt dichterbij. Het wordt duidelijk dat het blad niet meer voor die datum zal verschijnen. De redactieleden komen regelmatig bij elkaar om te constateren dat ze weer niet echt zijn opgeschoten. Begin december is de inhoud nagenoeg klaar. Een naam hebben we ook al: Nedwerk. Nu alleen nog even in elkaar zetten. Het is immers toch al klaar in ons hoofd. Kerst lijkt haalbaar, of rond de jaarwisseling. Onze vormgever kijkt enigszins verontrust als we duidelijk maken dat het nu wel in een paar weken af moet zijn. Maar wij zijn vol goede moed. Op de eerste kopij staat als datering nog december 1995; op de drukproeven is het al februari 1996. In de laatste week van februari komt er een pallet tijdschriften binnen op de Trans. Gelukkig is 1996 een schrikkeljaar: ik kan niet zeggen hoe blij ik ben wanneer het blad inderdaad op 29 februari bij de alumni in de bus valt. Veel mooier dan wij in ons hoofd hadden. Duizend exemplaren van Nedwerk, waarmee onze vakgroep de band met haar alumni nog eens wil aanhalen. Het blad past in het traject dat de vakgroep het afgelopen jaar heeft gevolgd. Een alumnidag, een alumni-almanak en nu een alumnitijdschrift. Via dat blad hoopt de vakgroep twee keer per jaar iets van zich te laten horen. Dat betekent dat het volgende nummer in augustus zal verschijnen. April 1996; ik zit achter mijn computer. Augustus is nog ver weg. Het tweede nummer is immers altijd makkelijker. In ons hoofd is het al bijna af.

Alex de Jager,
onderwijscoördinator,
vakgroep Nederlands

P.S.: Nedwerk is verstuurd aan alle geregistreerde alumni van de vakgroep Nederlands. Alumni van de vakgroep die nog niet zijn geregistreerd, kunnen contact opnemen met Alex de Jager (030) 2536530.

Student en bedrijf

"De praktijk leren wij ze wel"

Het bedrijfsleven laat zich wel eens neerbuigend uit over het niveau van de Nederlandse afgestudeerden. Sluiten hun vaardigheden wel voldoende aan bij de wensen van de werkgever? Maarten Evenblij inventariseert enkele meningen.

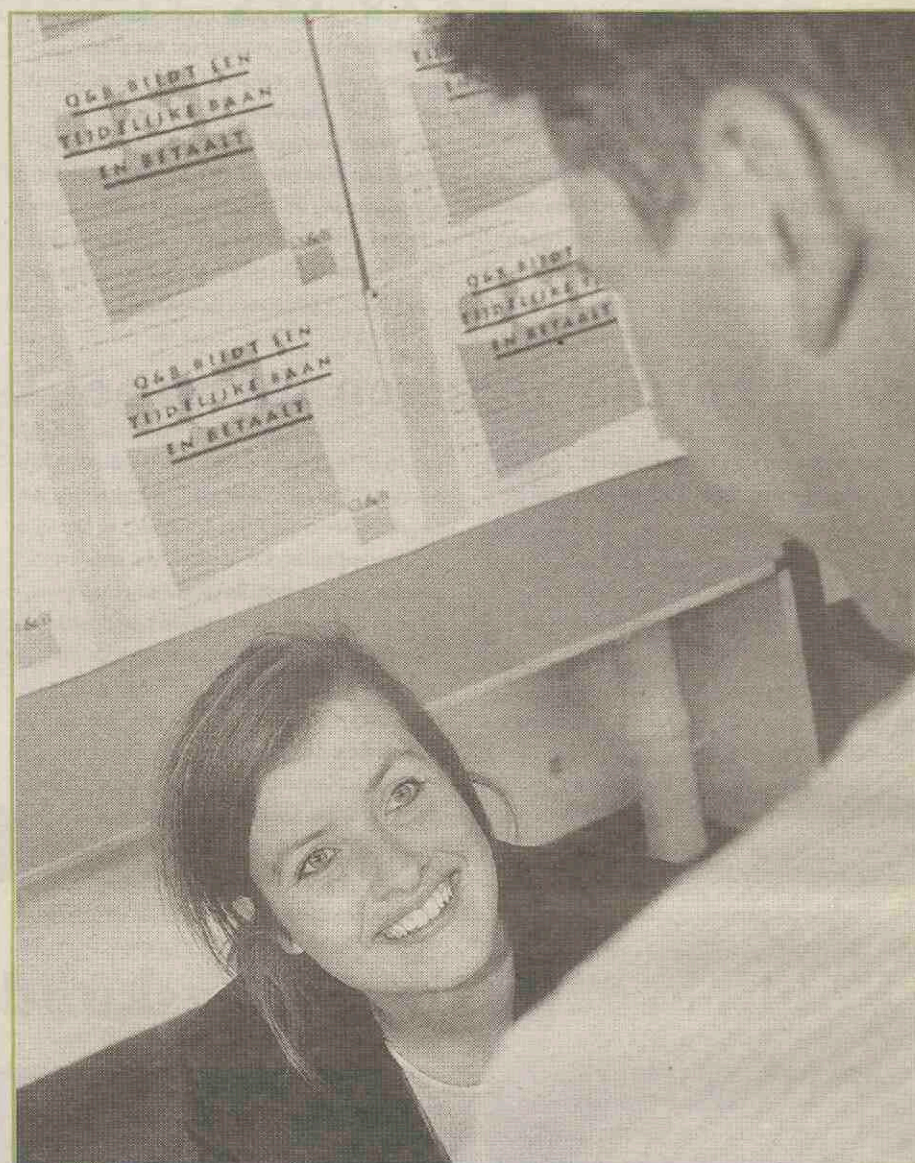
MAARTEN EVENBLIJ

Het niveau van de Nederlandse student is 'behoorlijk', concludeert Peter Kalff, voorzitter van de Raad van Bestuur van ABN AMRO in UTMediair, het blad van de Universiteit Twente, van afgelopen februari. Maar er zijn landen waar harder gewerkt wordt, zegt hij vervolgens. "Waar men heel gedreven is, uitgedaagd wordt tot de besten te behoren en zo snel mogelijk aan de slag te gaan. Dat zou hier ook meer moeten gebeuren. (...) Onze bank merkt ook aan studenten die zich bij ons melden, dat ze dikwijls de volle zes jaar over hun studie gedaan hebben. Ze zijn er niet op uit geweest de hoogst mogelijke cijfers te halen." De kwaliteit van de Nederlandse student houdt dus niet over, volgens deze bankier.

Bij andere bedrijven is men min of meer dezelfde, misschien een iets positievere mening toegedaan. "De aansluiting is redelijk", zegt een woordvoerder van Ahold. "Dat mensen wetenschappelijk kunnen denken is voor ons het belangrijkste, de praktijk leren wij ze wel." En een woordvoerder van Unilever constateert dat de capaciteiten van de meer economisch en technisch opgeleide studenten goed aansluiten. "Mits ze zich voldoende hebben georiënteerd op de maatschappij. De laatste twee jaar merken we dat dat minder wordt, omdat de studieduur onder druk staat. Wij noemen dat het Deetman & Ritzen-effect."

Daan van der Werf, die bij ABN AMRO werving en selectie van academici doet, merkt ook dat de sollicitanten steeds jonger worden, maar toch relatief veel nevenactiviteiten hebben gehad. "Dit jaar was een derde van de sollicitanten rond de 23 jaar. Economen, bedrijfskundigen en juristen worden vooral geselecteerd op hun specifieke inhoudelijke kennis en die is over het algemeen goed. Bij de 'exoten', zoals wij sociologen, geografen en dergelijken noemen, letten we minder op inhoudelijke kwaliteiten, maar wel op leidinggevende capaciteiten. Bij hen selecteren we vooral op werkervaring en nevenactiviteiten tijdens de studie."

Geen oorverdovend applaus van de werkgevers dus voor de Nederlandse student, maar wie had dat ook verwacht? Er zijn werkzoekenden te over, dus kunnen werkgevers kritisch zijn. Van der Werfs afdeling bij ABN AMRO krijgt jaarlijks drieduizend brieven van academici, roept 750 sollicitanten op voor een gesprek en neemt er uiteindelijk honderdtwintig aan. Bij andere bedrijven is het niet anders. Is het aanbod minder – zoals in een aantal technische vakken – dan zijn bedrijven minder

Op 13 maart j.l. kwamen zo'n 600 studenten naar de bèta-bedrijvendag van de Universiteit Utrecht. Ze konden zich daar een beeld vormen van de manier waarop bedrijven als Akzo Nobel, DSM, Philips, Unilever, Hoogovens, KPN en Shell hun personeel werven en selecteren.

kritisch: als ze hun vak maar verstaan, de rest leren we ze wel bij, is dan het devies. Zowel bij de afdeling alumnibeleid van de Utrechtse faculteit Scheikunde als die van Sociale Wetenschappen constateert men dat afgestudeerden in hun baan meer behoefte hebben aan communicatieve en sociale vaardigheden. Scheikundigen zouden daarnaast vooral meer management-ervaring tijdens hun studie op willen doen. Ze azen op functies als manager en volgen daarom binnen hun werk cursussen op dat terrein. "Inhoudelijk is er geen probleem", zegt Jenny Huttinga van het faculteitsbureau Scheikunde. "Hun banen sluiten in het algemeen goed aan op hun opleiding, maar die banen zouden vaak ook op HBO-niveau uitgevoerd kunnen worden." Ook afgestudeerden in de rechten hebben, volgens Mathias Jorissen van het faculteitsbureau Rechten, in het algemeen een redelijke aansluiting bij de wensen van hun werkgever. "Men zou, afhankelijk van het werkgebied, wel graag wat specifiekere vaardigheden zien: zaakgerichtheid bij advocatenbureaus, mondelinge vaardigheden bij verzekeringsmaatschappijen en meer schriftelijke vaardigheden in het notariaat. Maar in het algemeen

valt het me niet tegen."

Yvonne Kops, medewerkster alumnibeleid van de faculteit Sociale Wetenschappen vindt de roep om meer sociale en communicatieve vaardigheden een beetje onzin. "In eerste instantie wordt toch geselecteerd op het CV, ervaring en kwaliteit van de opleiding", constateert ze. "Maar in het gesprek spelen andere zaken: 'we namen degene met pit en een ruggegraat'. Het zijn niet persé de vlotte afstudeerders die als eerste een baan hebben. De meest kansrijke is de modale student die er vijfentwintig jaar over heeft gedaan en ook nevenactiviteiten heeft ontplooid. Bestuurservaring tijdens de studie is erg belangrijk." "Het is niet waar", pareert hoogleraar Organische Scheikunde Jan Geus mogelijke kritiek van bedrijven, "dat studenten niet meer zijn wat ze geweest zijn en dat het in andere landen beter is. Chemici en fysici doen het bijzonder goed, ook in het buitenland. Op congressen is de teneur dat een Nederlands verhaal altijd goed is. Als je je specialiseert en je vak goed onder de knie hebt, is het voor Nederlandse natuur- en scheikunde-studenten nog redelijk te doen om een baan te vinden."

Schnabels sociologie van de geestelijke gezondheidszorg

'Mensen hechten aan hun ongeluk'

Paul Schnabel (1948) staat te boek als een vlijtig auteur van boeken, recensies, columns en artikelen. Meer dan eens zijn dat publicaties met een relativerende ondertoon. In zijn laatste boek 'De weerbarstige geestesziekte' schrijft de Utrechtse hoogleraar: "Hoe gezonder de bevolking, hoe groter de behoefte aan gezondheidszorg."

ARMAND HEIJNEN · U-BLAD

"Het is beslist niet zo dat heel Nederland gek aan het worden is", verklaart Schnabel. Ook al is in tien jaar tijd de RIAGG-cliëntèle toegenomen tot meer dan 400.000 patiënten, verdubbelde het aantal opnamen in psychiatrische ziekenhuizen in twintig jaar en is ook de psycho-geriatrische zorg in verpleeghuizen in dat tijdsbestek verveelvoudigd. "Bijna 25 procent van de bevolking heeft – over een heel jaar gezien – een diagnoseerbare psychische stoornis en daarvan komt een kwart in de psychische gezondheidszorg terecht. Het aantal écht psychiatrische patiënten groeit niet enorm. Wat wel toeneemt is de groep mensen die hulp zoekt bij stemmingsstoornissen, angst, relatie- of levensproblemen." "Ik zou het geen 'luxeproblemen' willen noemen. Naarmate een samenleving verandert, veranderen ook de problemen die mensen hebben. Worstelden wij op het gebied van seksualiteit zo'n dertig jaar geleden nog met allerlei verboden, nu hebben we vooral problemen met de vormgeving: zie ik er aantrekkelijk genoeg uit, is mijn gevoel in orde, vrij ik goed, voldoe ik aan de verwachtingen van mijn partner, is dit liefde? De samenleving is zo complex geworden, dat het – ik zou bijna zeggen – 'vanzelfsprekend' is om hulp in te roepen."

Weerbarstig

"Het 'weerbarstige' van de geestesziekte zit enerzijds in het feit dat er nog altijd veel problemen bestaan die nauwelijks te behandelen zijn. Het blijkt heel moeilijk om bijvoorbeeld schizofrenie-patiënten of mensen met bepaalde soorten depressies te helpen normaal te functioneren, zelfs als de ernstigste symptomen alweer verdwenen zijn. De menselijke psyche is nu eenmaal biologisch een black box en psychologisch een doos van Pandora, vol onverwachte en vaak onaangename verrassingen."

"Anderzijds", vervolgt Schnabel, "schuilt die weerbarstigheid in het feit dat veel mensen zich maar moeilijk laten helpen omdat ze op de een of andere wijze in de ban van hun ellende zijn. Ze hebben een soort voorkeur voor oplossingen waarmee ze hun problemen niet reduceren, maar integendeel vergroten." Je kunt zelfs spreken, meent Paul Schnabel, van een bepaalde gehechtheid aan het ongeluk. "Mensen kunnen zich zeer onbehaaglijk in hun vel voelen zitten, maar toch de grootst

mogelijke angst hebben om dat vel af te stropen. Want dan zijn ze naakt, en dan moeten ze zich een ander vel aanmeten, en past dat wel?" Deze wijze van redeneren lijkt kenmerkend voor Schnabel: de zaak op zijn kop zetten. "Wellicht heeft dat met mijn sociologie-achtergrond te maken. Ik probeer een thema steeds van een andere kant te bekijken: is er geen alternatief in visie of optiek?"

Seksualiteit

Hoe raakt een socioloog verzeild in de geestelijke gezondheidszorg? "Toeval", zegt Schnabel stellig. "Ik heb gestudeerd in de tweede helft van de jaren zestig. Dat was de revolutietijd, die zich in mijn geval toespitte op de seksuele revolutie. In 1969 heb ik het Studium Generale-programma 'Sex '69' georganiseerd, met op elke faculteit een programma rondom seksualiteit. Als student-assistent kwam ik bij de NVSH terecht om onderzoek te doen op het gebied van onder meer anticonceptie en abortus – wat toen nog politiek zeer gevoelige onderwerpen waren. Via die NVSH ben ik weer bij de vereniging van abortusklinieken Stimezo terechtgekomen (de Stichting medisch verantwoorde zwangerschapsonderbreking), en van daaruit ben ik doorgeschoven naar het Nederlands centrum Geestelijke volksgezondheid (NcGv), waar ik van 1977 tot 1992 hoofd onderzoek was."

In 1987 werd Schnabel hoogleraar. In 1992 kreeg hij de opdracht de Netherlands School of Public Health op te zetten, een multidisciplinaire, postacademische opleiding van drie universiteiten – waaronder de Utrechtse –

op het gebied van de sociale geneeskunde. Schnabel is decaan van de NSPH. "Ik heb in mijn leven steeds ontwikkelingsopdrachten gehad, eerst bij Stimezo. Dat houdt je met beide benen op de grond. Hulpverlening is toch iets anders dan wetenschap; pas vrij recent verwetenschappelijkte de praktijk, terwijl anderzijds de wetenschap zich ook met de praktijk is gaan bezighouden, met epidemiologisch onderzoek, met onderzoek naar de effectiviteit van behandelingen bijvoorbeeld, of met zorgonderzoek. En hoewel ik enigszins filosofisch 'angehaucht' ben, vind ik dat juist leuk. Sowieso vind ik het leuker om met sociologie bezig te zijn die is toegespitst op een maatschappelijke sector, dan met sociologie sec. Zo'n sector in zijn maatschappelijk-historische context plaatsen, dat is mijn wijze van werken: 'de geestelijke gezondheidszorg voor psychiaters en psychologen verklaard'. Vroeger was het: 'de abortus voor aborteurs verklaard'."

Precair

Een boek als 'De weerbarstige geestesziekte' wekt allermindst de indruk alleen voor vakgenoten geschreven te zijn. "Ik schrijf altijd in essay-vorm. Ik ben een verhalenverteller en een mooischrijver; ik vind stijl belangrijk, een tekst moet er goed uitzien en hij moet gelezen worden. Dat is het aardige van stukjes voor de krant: je krijgt reacties. Dat kun je van artikelen in wetenschappelijke tijdschriften niet zeggen; hoe internationaler het tijdschrift, hoe minder het gelezen wordt." In het boek staat: "Orde is een dunne laag op

een ondergrond van chaos". Is dat het wereldbeeld van Schnabel?

"Absoluut! Dat is natuurlijk heel erg Goffman, het idee dat het menselijk samenleven en de cultuur eigenlijk buitengewoon feestelijke prestaties zijn. Iedere generatie moet dat samenleven en die cultuur weer opnieuw invullen en doorgeven aan de volgende generatie. Dat kan gemakkelijk foutgaan – in het klein, met criminaliteit bijvoorbeeld, of in het groot, zoals in oorlogstijd. Chaos ligt permanent op de loer en dat maakt orde uiterst precair. Dan vind ik het een feestelijke prestatie als dat aardig lukt, als we in staat zijn zo'n dun laagje vernis toch zo stevig te laten lijken."

Eindeloos

Het denken van de mens over de wereld en over zichzelf is gepsychologiseerd – of, zo men wil, gepsychotherapeutiseerd. Schnabel vindt het een verworvenheid dat mensen proberen elkaars problemen te begrijpen, dat ze er met elkaar over praten, dat ze elkaar serieus nemen, zich 'stijlvol' gedragen. "De oorsprong van die tendentie is raadselachtig. Opeens ontstond er interesse in psychiatrische patiënten – of meer algemeen: in slachtofferrollen. Eind jaren zestig en vooral begin jaren zeventig zie je op dat gebied een hausse. Opeens wordt er een Gekkenkrant uitgegeven, het boek 'Wie is van hout' van Jan Foudraïne is een bestseller, binnen de sociale wetenschappen barsten discussies los over stigmatisering of de definiëring van deviant gedrag."

"Waarom al deze incidenten, inzichten en factoren op een zeker moment bij elkaar komen? Ik zou het niet durven zeggen. Maar ik denk dat toen in een betrekkelijk kort tijdsbestek zichtbaar werd wat al langer aan het veranderen was. Met Hans Righart ben ik van mening dat die jaren zestig 'eindeloos' waren, ná die hausse is het niet afgelopen. De psychologisering gaat nog steeds door. Bewijzen daarvan kun je dagelijks op TV of in kroeggesprekken opvangen."

"Psychotherapie is niet de boodschapper van het geluk. Maar een goede hulpverlening helpt mensen om hun leven weer zelf ter hand te nemen. Dat lijkt eenvoudig, maar het is de eenvoud van de chip: moeilijk om te maken, gemakkelijk te gebruiken, gevoelig voor storingen, lastig te repareren."

Paul Schnabel. De weerbarstige geestesziekte. Naar een nieuwe sociologie van de geestelijke gezondheidszorg. Uitgeverij SUN. Prijs f 34,50.

Paul Schnabel: "Ik ben een verhalenverteller en mooischrijver."

The Netherlands School of Public Health is een onafhankelijk instituut en heeft samenwerkingsverbanden met de Erasmus Universiteit Rotterdam, Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Utrecht. Informatie: (030) 2913232

Tweeduizend afgestudeerden bezoeken Universiteitsdag

Universiteitsdag 30 maart. Ongeveer 2000 oud-studenten keren voor het eerst sinds jaren terug naar hun vakgroep of faculteit. Er is een algemeen programma, verzorgd door de Vereniging Utrechts Universiteitsfonds. Daarnaast presenteren elf faculteiten zich. Een impressie.

VAN DE REDACTIE * fotografie: Stijn Rademakers

De rondleidingen door de Oude Hortus, de sterrenwacht en de Universiteitsbibliotheek trekken veel belangstellenden. De voorstelling Molle Flanders in cultureel centrum Parnassus speelt voor een uitverkochte zaal. Bij de programma's van vakgroepen en faculteiten blijkt nog eens dat afgestudeerden over het algemeen zeer geïnteresseerd zijn om op de hoog-

te te raken van nieuwe ontwikkelingen in hun vakgebied. De programma's combineren veelal een nostalgische terugblik met een rondleiding langs nieuwe faciliteiten en locaties. Geschiedenis en Scheikunde pieken met een opkomst van 300 tot 400 alumni. Andere ontvangsten zijn minder grootschalig; soms om de eenvoudige reden dat nog niet alle opleidingen evenveel alumni tellen of slechts in beperkte mate over hun gegevens beschikken. Farmacie en Aardwetenschappen bijvoorbeeld houden het klein, maar weten de bezoekers een zeer gewaardeerd programma voor te schotelen.

Algemene indruk na afloop: de opzet van de Universiteitsdag met een combinatie van een algemeen en facultair programma is prima bevallen, dat kan volgend jaar weer zo. Alleen moeten de tijdschema's van de verschillende onderdelen dan nauwer op elkaar aansluiten.

Geschiedenis in Utrecht

Vanaf de kansel van de Pieterskerk schetst prof. dr. H.W. von der Dunk een liefdevolle terugblik op veertig jaar historische wetenschap. De oud-hoogleraar haalt aan het eind fel uit naar de politiek, die het vak geschiedenis in het onderwijs tot de luxe-artikelen wil rekenen. "Iedereen weet het, zeker in deze ruimte: historici hebben het vandaag moeilijk. Steeds meer afgestudeerden verdienen hun brood met ander werk – als ze al hun brood verdienen. Maar als ik de Nederlandse politiek volg, dan dringt zich de conclusie op, dat er in elk geval nog te weinig historici dáár zitten, waar ze het meest nodig zijn!"

Lunch in het Academiegebouw

Zoals de afgelopen jaren traditie is geworden, kan er worden geluncht in de Aula van het Academiegebouw. Ruim 300 alumni maken van deze gelegenheid gebruik. 's Avonds nemen 75 oud-studenten deel aan het diner in de Senaatszaal. Ook enkele faculteiten bieden hun afgestudeerden een lunch en een diner aan. Scheikunde vormt de topper met een Indonesisch buffet voor circa 400 mensen.

Rondleiding in de Universiteitsbibliotheek

De rondleidingen in de Universiteitsbibliotheek trekken veel belangstellenden. Een kennismaking met middeleeuwse handschriften uit Utrechtse kloosters; de bezichti-

ging van oude drukken van rijk geïllustreerde wetenschappelijke publicaties uit de 15de tot 18de eeuw; een kijkje achter de schermen in het magazijn; een demonstratie van de onbegrensde mogelijkheden van 'de elektronische bibliotheek'.

Forumdiscussie bij Vrouwenstudies

In de bar van het internationaal en cultureel centrum Parnassus een pittige discussie over de kansen van afgestudeerden Vrouwenstudies op de arbeidsmarkt. Belangrijke conclusie is dat er over de inhoud van de specialisatie vrouwenstudies vaak nog een te eenzijdig beeld bestaat.

Deelnemers aan het forum o.a. dr. Rosemarie Buikema, mr. Ina Brouwer en drs. Saskia Franken.

Computerbeelden verfijnen diagnose arts

De Utrechtse faculteit Wiskunde en Informatica heeft een landelijke primeur. In september gaat daar de nieuwe opleidingsvariant 'medisch-technische informatica' van start. Studenten leren hoe ze kennisystemen kunnen toespitsen op de wensen van artsen. En hoe ze computerbeelden kunnen leveren die operaties gemakkelijker maken.

MARJAN SLOB

"Hoewel artsen en informatici elkaar in ziekenhuizen regelmatig tegen het lijf lopen, leven ze toch in gescheiden werelden. Een informaticus weet alles van computers, en een arts van het menselijk lichaam. De informaticus die een mooi computerprogramma voor een arts wil schrijven, heeft dan ook een probleem. Hij begrijpt al die rare termen niet waarmee de arts duidelijk probeert te maken welke medische informatie hij graag op zijn computerscherm krijgt. Medisch-technische informatica is er om de communicatie tussen arts en informaticus beter te doen verlopen."

Nieuwe opleidingsvariant

Mark Overmars (1958), hoogleraar informatica bij de faculteit Wiskunde en Informatica, vertelt samen met Peter Lucas (1955), van oorsprong arts maar inmiddels docent bij dezelfde faculteit, hoe het opzetten van een nieuwe opleidingsvariant in zijn werk gaat. 'Medisch-technische informatica' leek om drie redenen een goed idee, melden ze. Er is een grote groep studenten voor wie de richting aantrekkelijk kan zijn. Jaarlijks worden er achthonderd studenten uitgeloot voor medicijnen en die hebben allemaal de juiste bèta-achter-

grond. Overmars: "Een deel van hen wil medicijnen studeren vanwege het contact tussen arts en patiënt. Deze studenten hebben we niet veel te bieden. Maar een ander deel zal een meer wetenschappelijke interesse in geneeskunde hebben, en dan kan medisch-technische informatica een aantrekkelijk alternatief zijn."

Een andere reden om de nieuwe opleidingsvariant te starten is dat de vooruitzichten op de arbeidsmarkt goed zijn. "Wij hebben onze contacten in ziekenhuizen en het bedrijfsleven geraadpleegd, en die zijn allemaal enthousiast. Philips Medical Systems ziet de opleiding helemaal zitten, maar ook Océ-kopieermachines heeft al gezegd dat ze onze mensen graag wil hebben. Beeldverwerking via computers is een snel groeiend toepassingsgebied, en dat is precies waarin onze studenten gespecialiseerd zullen zijn."

De derde reden, tenslotte, is dat de Universiteit Utrecht de kennis, de structuur en de wil heeft om de opleidingsvariant aan te bieden. De faculteit Wiskunde en Informatica was direct enthousiast, maar ook Geneeskunde, waar de studenten enkele vakken zullen volgen, zegde snel haar medewerking toe. Overmars: "Het idee voor medisch-technische informatica ontstond nog geen jaar geleden. Een half jaar later was er al een wervingsfolder voor aanstaande studenten. Maar we hadden het idee nooit zo snel door de bestuurlijke circuits kunnen loodsen als onze faculteit en professor Viergever, specialist medische beeldverwerking bij de faculteit Geneeskunde, niet zo enthousiast waren geweest. Alle voorwaarden waren aanwezig. Het klikte."

De mogelijkheid om een nieuwe groep studenten aan te boren bleek doorslaggevend. Er is in Nederland weinig belangstelling voor

de studie informatica. Overmars: "In 1995 hadden we 35 studenten – veel te weinig om aan de vraag naar informatici te voldoen. Hoe dat komt? Tja, dat ligt aan het beeld dat middelbare scholieren van informatici hebben. 'Een informaticus zit de hele dag achter de computer, en is dus een nerd.' Beide heren grinniken. "Klopt natuurlijk niet, maar we hebben wel last van dat beeld."

Kennissysteem

Om een computer goed in te kunnen richten, moet een informaticus begrijpen welke medische gegevens voor een arts interessant zijn. Ook moet de informaticus een idee hebben hoe de informatie zo gepresenteerd kan worden dat de arts deze snel kan interpreteren. Alleen al daarvoor is een gespecialiseerde informaticus nodig, vindt Lucas. Maar er is meer. "Veelal noodgedwongen gaan artsen nu nog uit van 'de gemiddelde patiënt'. In een goed kennissysteem kan een arts specifieke variabelen invoeren, zoals ziektegeschiedenis en lichaamsgewicht van een bepaalde patiënt.

*"Bedrijfsleven en
ziekenhuizen zijn
enthousiast.*

*We mikken op 20 tot
25 eerstejaars."*

Dat maakt het mogelijk de behandeling beter op de patiënt af te stemmen. In het geval van kanker is dat het enige front waarop nu werkelijk vooruitgang te boeken is. Verbetering schuilt vaak in een verfijndere toepassing van bestaande behandelingsmethoden, toegesneden op individuele patiënten. Kennissystemen kunnen de arts ook ondersteunen in het nemen van een beslissing. Lucas: "Neem leverziekten – daar weet ik toevallig wat van. Vaak heeft een arts alleen informatie ter beschikking over klachten en symptomen. Dat maakt het moeilijk een diagnose te stellen. Om meer te weten te komen, zou de arts een stukje leverweefsel moeten weghalen. Met behulp van een kennissysteem waarin de arts de symptomen van een bepaalde patiënt invoert, kan hij of zij bepalen hoe groot de kans is dat deze patiënt een ernstige leverziekte heeft. Een erg kleine kans rechtvaardigt zo'n operatieve ingreep misschien niet."

Er bestaan al cd-roms met informatie over ziekten. Maar een cd-rom kan niet rekenen, en zal dus nooit de kans op een bepaalde ziekte voor een individuele patiënt kunnen bepalen. Bovendien staan de oprichters van

medisch-technische informatica 'interactievere' machines voor. Lucas: "Een cd-rom is als een medisch handboek, en handboeken kenmerken zich door een vaste manier van ziektebeschrijving. Een handboek vraagt je in feite al bij voorbaat te kiezen voor een mogelijke diagnose. Een arts kan een hoofdstuk over een zeldzame leveraandoening, bijvoorbeeld de ziekte van Wilson, openslaan. Dan zegt het handboek: de kans op symptoom x is vijftien procent. Maar zo redeneert een arts niet. Hij heeft een patiënt voor zijn neus met symptoom x, en moet erachter zien te komen waar die patiënt aan lijdt. Een kennissysteem is dan veel handiger, omdat zo'n systeem niet één plek afdwingt waar de arts moet beginnen met redeneren. De arts kan beginnen met de bekende symptomen aan te klikken op het scherm, op grond waarvan hij vervolgens de kans op de ziekte van Wilson kan bepalen."

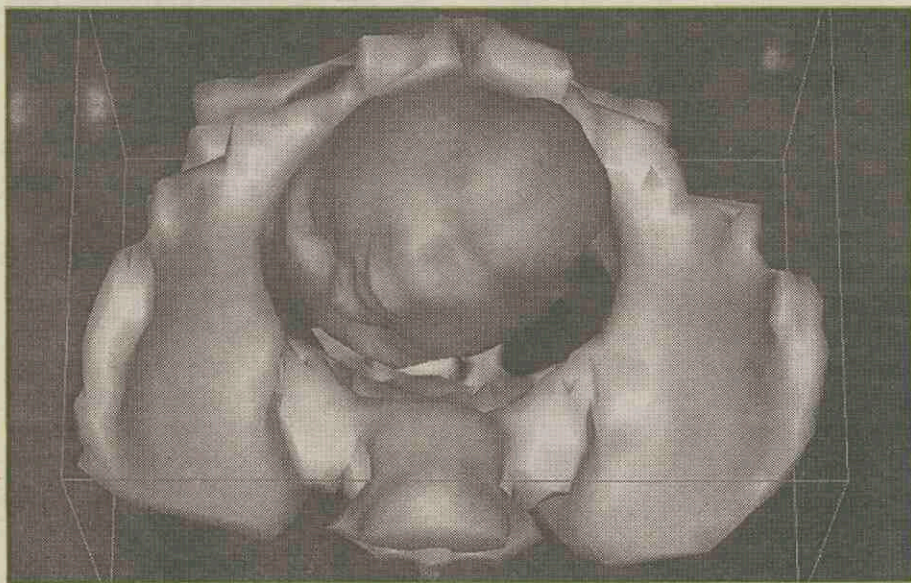
Meisjes

Overmars houdt zich niet bezig met kennissystemen, maar met visualisering en simulatie van gegevens op de computer. In principe een handige en patiëntvriendelijke techniek voor ziekenhuizen, vindt hij. Als een informaticus de arts een precies beeld kan leveren van de knie van een patiënt, kan dat een kijkoperatie immers overbodig maken.

Maar ook hier is meer. Zo kunnen informatici een beeld samenstellen uit twee radicaal verschillende soorten gegevens. Overmars toont een plaatje: "Dit is een stel hersenen waar iets mis mee is. Over het anatomische beeld van de hersenen heen heeft de informaticus een plaatje van de hersenactiviteit geprojecteerd – intense kleuren wijzen op veel activiteit, fletse kleuren op weinig. Zo'n plaatje is voor de arts handig, want zo kan hij zien dat er op de plek waar anatomisch iets niet klopt ook weinig hersenactiviteit is." Gemakkelijk is het niet om die twee soorten gegevens te combineren, zegt de hoogleraar. "Het formaat van de oorspronkelijke beelden kan verschillen, of de resolutie, of de hoek waaronder de hersenen bekeken zijn. Lastig om daar goede software voor te schrijven."

De toekomst van de nieuwe opleidingsvariant ziet er ondertussen redelijk zonnig uit. Tijdens de voorlichtingsdagen van afgelopen maart is medisch-technische informatica voor het eerst aan 5-vwo'ers gepresenteerd. Vroeger kwamen er zo'n vijftig scholieren op informatica af. Dat waren er nu negentig. Overmars: "Een derde bestond plotseling uit meisjes – ook leuk natuurlijk. We mikken dit eerste jaar op twintig à vijftig studenten, en die kunnen overal aan de slag in de informatica. Niet dat dat aanstaande studenten zo interesseert. Dat vinden vooral hun ouders prettig."

Informatie: Peter Lucas (email: lucas@cs.ruu.nl) of Mark Overmars (email: markov@cs.ruu.nl)

Bij vrouwen met een nauw bekken kunnen tijdens de bevalling complicaties optreden. Door de bevalling met behulp van een computer na te bootsen kan een arts vooraf bepalen of medisch ingrijpen noodzakelijk is.

De waarde van een middeleeuws stripverhaal

Het Utrechts Psalterium is één van de onbetwiste hoogtepunten uit de vroeg-middeleeuwse, westerse kunstgeschiedenis. Dit Karolingische handschrift is in bezit van de Utrechtse universiteitsbibliotheek. Het ontleent zijn faam vooral aan de 166 pentekeningen. Vlak na de zomervakantie staat het Psalterium centraal tijdens een expositie in het museum Catharijneconvent en tijdens het festival Oude Muziek.

"Je moet wel van zeer goede huize komen wil je het Psalterium überhaupt te zien krijgen", vertelt drs. K. van der Horst, conservator van de afdeling handschriften van de universiteitsbibliotheek. "Het boek ligt achter slot en grendel. Geïnteresseerden moeten zich tevreden stellen met een blik in een facsimile-uitgave - of, in de nabije toekomst, met een cd-rom." Veel meer dan het zorgvuldig bewaren, onder de juiste temperatuur-, luchtvochtigheids- en lichtcondities, kan de bibliotheek niet doen. Maar die zorgvuldigheid is wel geboden. Het gaat hier immers om het belangrijkste boek dat in Nederland bewaard wordt en ook internationaal is het van grote betekenis.

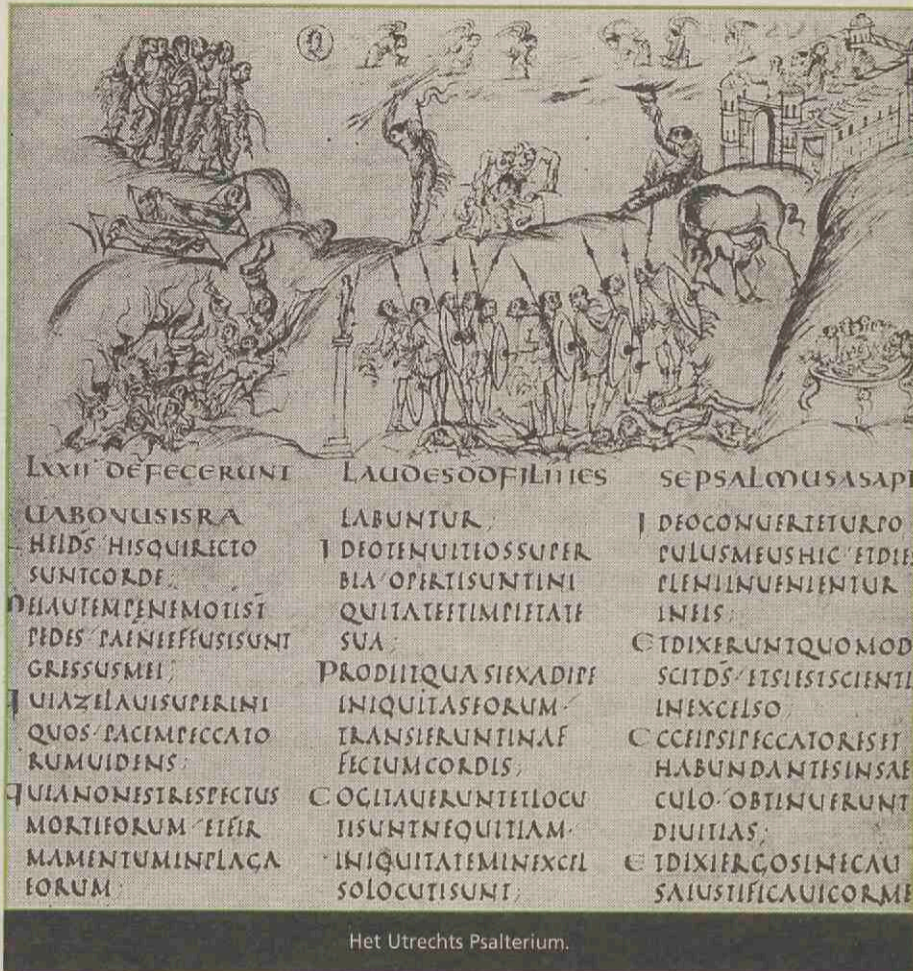
De 150 psalmen zijn er in opgenomen, aangevuld met zestien 'cantica' (liedteksten). Deze 166 teksten zijn verlicht met zwart-bruine illustraties die op realistische wijze de inhoud van die liederen letterlijk, soms woord voor woord, verbeelden. Komt er een 'boom' in de psalmtekst voor, dan staat er een boom

in de tekening; is er sprake van een rivier, dan zie je in de illustratie een stroompje kabbelen. Een 'middeleeuws stripverhaal' is het Psalterium wel eens genoemd. "Letterlijke woordillustratie was al wel bekend in de vroege middeleeuwen", aldus Van der Horst. "Maar zelden is die zo volledig en consequent doorgevoerd als in het Utrechts Psalterium."

Dagelijks gebruik

Het Psalterium is ergens tussen 820 en 835 gemaakt in de Benedictijner abdij Hautvillers bij Reims. Vandaar dat het wordt geschaard onder de Reimse School binnen de Karolingische kunst. Psalmteksten speelden een grote rol in de rooms-katholieke liturgie en psalteria werden dan ook dagelijks gebruikt in mis-sen en getijdegebeden. Omstreeks het jaar 1000 belandde het Psalterium in Canterbury (Engeland). Na de ontruiming van de kloosters door Hendrik VIII, eind zestiende eeuw, kwam het in particuliere handen. Via een ingewikkelde route kwam het handschrift vervolgens weer op het vasteland terecht bij een zekere Willem de Ridder, commies militaire zaken van de Staten van Utrecht. Op zijn sterfbed in 1716 liet hij het aan de Utrechtse universiteitsbibliotheek na.

"Het Psalterium heeft een enorme invloed gehad op andere kunstwerken", vertelt Van der Horst. "Zo bestaan er drie andere psalteria - bewaard in Londen, Cambridge en Parijs - die tussen 1000 en 1200 naar het voorbeeld van het Utrechtse Psalter zijn gemaakt. Die drie maken tevens deel uit van de uitveertig bijzondere objecten bestaande tentoonstelling in het Catharijneconvent. Ook op de middeleeuwse edelsmeedkunst en

Het Utrechts Psalterium.

het ivoorsnijwerk hebben de tekeningen van het Psalterium grote invloed uitgeoefend. Op de expositie zijn daarvan voorbeelden te zien." (AH)

Tentoonstelling Het Utrechts Psalter, Museum Catharijneconvent, Nieuwegracht 63, Utrecht. Van 31 augustus tot 17 november. Festival Oude Muziek, op diverse locaties in de stad Utrecht. Van 30 augustus tot 8 september.

Historisch hart universiteit voor publiek geopend

Van 3 juli tot en met 24 augustus is de Aula van het Academiegebouw open voor het publiek. In deze zaal werd in 1579 de Unie van Utrecht, de grondslag van de latere Staat der Nederlanden, getekend. Tijdens de zomeropenstelling zijn er twee tentoonstellingen in de Aula: over nieuwe vormen van informatie-overdracht in de universiteitsbibliotheek en over de geschiedenis van Aula en universiteit.

Het Kapittelhuis

De Aula van de Universiteit Utrecht is vanwege haar historische waarde en prachtige ligging naast de Domkerk een belangrijk centrum van de universiteit. De zaal is rond 1460 gebouwd als Groot Kapittelhuis (vergaderzaal) voor de vijf Utrechtse grote kerken (de Dom, de Sint Salvator, de Pieterskerk, de Janskerk en de Mariakerk). Aan het begin van de Tachtigjarige Oorlog tekenden de noordelijke gewesten van Nederland op initiatief van Jan van Nassau (broer van Willem van Oranje en directe voorvader van het Koninklijk Huis) hier de Unie van Utrecht, een verdrag tegen de Spaanse overheersers. Een groot wandkleed

en een glas-in-lood-raam herinneren aan deze belangrijke vaderlandse gebeurtenis die de staatkundige basis legde voor ons land.

Collegezaal

In de lange onderwijstraditie van de stad Utrecht neemt de Aula een prominente plaats in. De eerste Utrechtse hoogleraren gaven hier reeds in 1636 hun colleges, waarmee de Aula de oudste collegezaal van Utrecht is. Waren er in het begin zeven hoogleraren en een paar honderd studenten, inmiddels is de universiteit uitgegroeid tot een groot bedrijf met 381 hoogleraren en zo'n 25 duizend studenten. Tegenwoordig doet de Aula geen dienst meer als collegezaal. Het grootste deel van de universiteit is nu ondergebracht op De Uithof. De gotische zaal heeft echter niets van haar oude luister verloren en vormt ook nu nog het hart van de Universiteit Utrecht: tal van recepties, internationale congressen, buluitreikingen en lezingen van hoogleraren vinden er plaats.

Wandtapijten

Aan de linkerwand van de Aula hangen zes wandtapijten die tussen 1935 en 1941 ontwor-

pen zijn door W.A. van Konijnenburg. Ze symboliseren de toenmalige faculteiten. Aan de achterwand van de zaal hangt het zogenoemde Unie-tapijt. Dit verbeeldt de strijd tussen de Nederlanders en de Spaanse overheersing en het sluiten van de Unie van Utrecht. Het Hinsz-orgel dateert uit 1738 en is gemaakt door de Groninger Albertus Hinsz voor de Lutherse kerk in Deventer. Na een zwerftocht langs verschillende Noordnederlandse kerken schonk het Utrechts Universiteitsfonds het orgel in 1960 aan de universiteit.

Universiteitsbibliotheek

Tijdens de zomermaanden verzorgt de Universiteitsbibliotheek Utrecht een tentoonstelling met als thema 'informatie-overdracht'. In de loop der eeuwen heeft de manier waarop een groot publiek over een onderwerp geïnformeerd kan worden grote veranderingen ondergaan. In de vroege middeleeuwen was het een monnikenwerk om teksten op perkament of papier vast te leggen. Elk exemplaar moest met de hand geschreven worden. De boekdrukkunst maakte het vermenigvuldigen van teksten een stuk gemakkelijker. Tegen-

woordig hoeft er bij de verspreiding zelfs helemaal geen papier meer gebruikt te worden: via Internet, daaraan gekoppelde databases en cd-roms zijn binnen enkele seconden teksten vanuit de hele wereld te raadplegen. Op de tentoonstelling van de Universiteitsbibliotheek is te zien dat oude bronnen en moderne technologie hand in hand kunnen gaan. Een van de belangrijkste middeleeuwse handschriften, het Utrechts Psalter, is daar via de computer te bewonderen. Dit Psalter, het trotse bezit van de Universiteitsbibliotheek Utrecht, krijgt vanaf 31 augustus 1996 aandacht in een tentoonstelling van het Museum Catharijneconvent. (PB)

De Aula van het Academiegebouw is in de periode van 3 juli tot en met 24 augustus te bezichtigen, op maandag tot en met zaterdag (op zondag gesloten) van 10.00 tot 16.00 uur.

De tentoonstellingen zijn gratis toegankelijk. Elke dag worden om 11.00 en 15.00 uur rondleidingen gegeven door de Aula en op werkdagen ook door de senaatszaal van het Academiegebouw.

Biologen en fotografen in het regenwoud van Frans Guyana

Utrecht krijgt

Regen, damp, mist, kolkende rivieren, krekken en zweet: vocht is het kenmerk van Frans Guyana. De Universiteit Utrecht kocht er vorig jaar, zo'n veertig kilometer ten zuiden van de hoofdstad Cayenne, een stuk regenwoud van 2.500 hectare. Doel is er een natuurbeschermingsgebied van te maken. Enkele Utrechtse botanici en een tiental fotografen gingen op onderzoek in deze universitaire achtertuin.

ARMAND HEIJNEN * U-BLAD

"Een aantal Hollanders koopt voor veel geld een stuk oerwoud in Frans Guyana, en doet daar vervolgens niks mee... stelletje idioten!" Drs. ing. Veiko Lukkien, directeur van de Hortus Botanicus van de Utrechtse universiteit, heeft wel wat uit te leggen. Dat was dan ook de reden waarom hij, vergezeld van een leger-tje botanici, fotografen en schrijvers, naar Frans Guyana trok: om dáár en hier uit te leggen wat de universiteit met een stuk regenwoud wil – en om sponsors te interesseren voor dit zogeheten Trésor-project.

Verbanningsoord

"Ik ben bang voor het bagno, ik schaam me niet om dat te zeggen. Guyana is verschrikkelijk", schrijft Henri Charrière in zijn befaamde – tevens verfilmde – roman Papillon. Vrijwel het hele land deed van 1852 tot 1953 dienst als verbanningsoord voor Franse misdadigers en politiek verdachte sujetten. Overal tref je bagno's aan, gevangnissen van waaruit dwangarbeid moest worden verricht. Die van St. Laurent en van Iles du Salut, de eilandengroep waar Djuivelseiland deel van uitmaakt, zijn wel het meest berucht. De informatie die mij voor het vertrek ter hand werd gesteld, lijkt het beeld van een Inferno te bevestigen: medische boekjes waarin staat hoe je aids, malaria of gele koorts kunt voorkomen, veldwerkhandleidingen over hoe je je tegen insecten-, slangen- en vogelspinbeten kunt wapenen en een wandelinstructie die je op het hart drukt elk stukje grond eerst te bekijken alvorens er een voet

op te zetten. Maar het zou toch een reisje worden naar een tropisch regenwoud – eerder een Hof van Eden dan een Groene Hel? Guyana is een departement van Frankrijk. 'Tropisch met een Frans sausje', dacht ik nog voordat ik vertrok. Maar het bleek Frans te zijn met een tropisch sausje. Jaarlijks stopt Frankrijk een biljoen dollar in dit gebiedsdeel. De complete voedselvoorziening wordt per vliegtuig vanuit Frankrijk aangevoerd, zodat ons ontbijt bestaat uit café au lait met croissants en stokbrood, en het diner uit de cuisine Française komt. De taal is Frans, de auto's zijn Frans, de wetgeving is Frans, en de prijzen zijn Frans: vijftig gulden voor een maaltijd of vijf gulden voor een drankje is niet uitzonderlijk.

Vleermuizen

Al vanaf het vliegveld worden we overspoeld met groen, afgewisseld met gigantische hoeveelheden oranje bloemen. De *Heliconia psitacorum*, vertelt botanicus drs. Marion Jansen-Jacobs (verbonden aan de werkgroep 'Herbarium' van de Utrechtse faculteit Biologie), is een banaanachtige die in natte gebieden groeit zoals bij ons het fluitekruid. Maar die wel à raison van vele tientjes in onze bloemstukken wordt verwerkt. Drs. Bert van den Wollenberg, medewerker bij de Utrechtse Botanische Tuinen en coördinator van het Trésor-project: "Een bos is méér dan de verzameling van bouwstenen waaruit het is samengesteld; het gaat om de dynamiek, de processen waarbij alles met alles samenhangt. Als je een deeltje weghaalt, verandert het hele

bos. Als bijvoorbeeld de vleermuizen uitgeroeid worden, verdwijnen tegelijk heel veel planten die voorheen door die vleermuizen bestoven werden. Van die planten aten weer andere dieren de vruchten, zodat die weg zullen trekken om toch nog aan voedsel te komen. Voor je het weet is met een kleine ingreep onherstelbare schade aangericht." Een Frans-Guyanese instelling die zich met systematisch en toegepast onderzoek van het bos bezighoudt is l'ORSTOM (Organisation de Recherche Scientifique et Technique d'Outre-Mer), waarmee de Utrechtse botanici nauw samenwerken. De Utrechtse werkzaamheden in Zuid-Amerika hebben een geschiedenis die teruggaat tot het midden van de vorige eeuw, toen de hoogleraar-botanicus Miquel met een bescheiden verzameling planten uit de kolonie Suriname begon. Gedurende de volgende honderd jaar werkten befaamde geleerden als Pulle en Lanjouw aan een Flora van Suriname. Na 1985 werd dit project uitgebreid tot de 'Flora van de Guyana's', dus van Suriname, Frans en Brits Guyana. Onderzoekinstellingen in Paramaribo, Georgetown, New York, Parijs, Londen, Berlijn en Montpellier werken eraan mee, maar in Utrecht bevindt zich het zenuwcentrum van deze flora-redactie. Die Utrechtse focus op Zuid-Amerika is in de landelijke taakverdeling tussen de Herbaria in stand gehouden: het Rijksherbarium te Leiden specialiseert zich in de flora van tropisch Azië (met name die van Indonesië), terwijl het Wageningse Herbarium aan de Afrikaanse flora werkt.

Gekwaak

Marion Jansen vindt tijdens de eerste dagen van haar verblijf in Trésor al een plant waarvan ze niet meteen de familie kan achterhalen, laat staan de soort. Ook de medewerkers van l'ORSTOM fronsen de wenk-

stroompje te zijn. En er wordt gespeculeerd over de aanwezigheid van grotten. Alle reden dus om dit nog duistere gebied grondig in kaart te brengen.

Jansen, haar Utrechtse collega en 'hout-anatoom' ing. Ben ter Welle en enkele botanici van l'ORSTOM hebben er een dikke maand voor uitgetrokken. "Voor mensen die niet gewend zijn in een bos te slapen een verschrikking", weet Ter Welle uit zijn rijke ervaring als veldwerkbegeleider. "Tachtig procent van de dieren komt pas 's nachts tot leven, dus dat is een gekwaak en gekrijs van jewelste. Neervallende vruchten en omkiepende bomen veroorzaken een angstaanjagende herrie. Temeer daar je niet kunt weten waar de boom terecht komt."

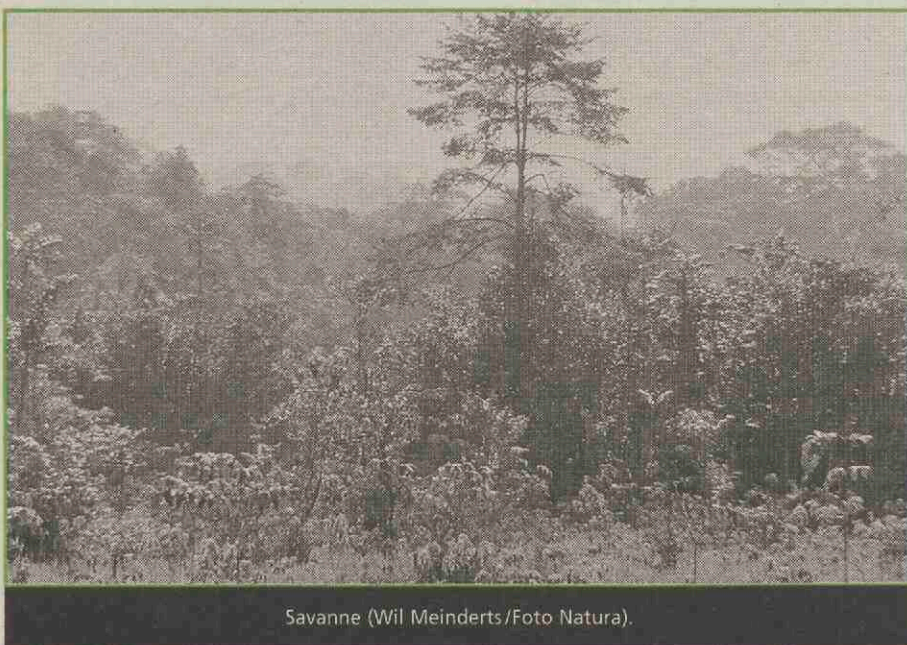
Het omvallen van die bomen is illustratief voor de bijna dolgedraaide economie die binnen het regenbos heerst. De gigantische bomen (zo'n vijftig à zestig meter hoog) met hun karakteristieke plank- of paalwortels bezwijken aan hun eigen, rijke bladerdak of aan de lianen die er zich als klimplanten vanaf de grond in slingeren. Ook epifyten, die bomen als steun gebruiken, zoals veel orchidee-soorten, of termieten ondermijnen de woudreus. Eenmaal omgevallen krijgen de talloze scheuten van diezelfde boom een kans te gaan groeien, waarna een race begint welke het eerste boven is. De drang naar licht en lucht is onstuitbaar. De groei verloopt snel en het bos verjongt permanent. Heel oude bomen komen hier niet voor. "Afhankelijk van de soort varieert hun leeftijd van vijftig tot hooguit driehonderd jaar", vertelt Ter Welle.

Hof van Eden

Zodra de mens ingrijpt in het bos – bijvoorbeeld door houtkap of brand – schiet de *Cecropia peltata*, de bospapaya, uit de grond. Zaden van deze plant kiemen zodra ze maar even de kans krijgen. Voor andere planten zijn de mogelijkheden dan vrijwel bekeken. Met name in de kuststrook van Guyana, waar de mens behoorlijk heeft huisgehouden, komt veel van dit zogeheten 'secundair bos' voor: arm, vol *Cecropia* en lianen, met weinig variatie en nauwelijks of geen dikke, oude bomen. Trésor is dit lot bespaard gebleven; hier hebben we met een onversneden primair bos van doen. Een wandeling krijgt het karakter van een hindernisloop vanwege obstakels als lianen en omgevallen, spekgladde of vermolmde bomen. De plotselinge regenbuien doorweken je tot op het bot. Het gras is scherp als een scheermes. De palmachtige struiken met venijnige stekels zijn voorzien van weerhaken die alleen operatief weer uit je huid te verwijderen zijn. Toch is een wandeling door Trésor, onder begeleiding van deskundigen, een feest. Je ziet prachtige bloemen, wonder-schone vlinders, fazanten, papegaaien, groene kolibri's, slangen en sidderalen. Trésor is een Hof van Eden en verdient het beschermd te worden... desnoods door een stelletje idioten uit Holland.

Onze wandeling krijgt het karakter van een hindernisloop. Lianen en omgevallen, spekgladde of vermolmde bomen versperren de weg.

brauwen. Of we hier met een nog niet eerder beschreven plant van doen hebben valt te betwijfelen, maar het betreft in ieder geval een zeldzame, unieke soort. Trésor blijkt nog meer verrassingen in petto te hebben. De aanwezigheid van savannen in het gebied werd vermoed, maar nu zijn ze ook daadwerkelijk waargenomen. Op de kaart is de Crique Favard vrij recht getekend; in werkelijkheid blijkt het een heftig meanderend

Savanne (Wil Meinderts/Foto Natura).

een heel diepe achtertuin

Plankwortelboom (Flip de Nooyer/Foto Natura).

Hoe de universiteit 'bij toeval' 2.500 hectare oerwoud verwierf

'Toeval' blijkt een sleutelwoord. Trésor is de universiteit in de schoot geworpen. Gebiedsaankoop is immers geen voor de hand liggende activiteit van biologen, botanici, hout-anatomen of tuinbeheerders. Zeker niet als dat bos zich op een afstand van negen uur vliegen bevindt. Maar de gelegenheid deed zich voor en de medewerkers van de Botanische Tuinen sprongen er met idealisme en enthousiasme bovenop.

Ir. Hans Pfeiffer, gepensioneerd medewerker van Staatsbosbeheer en tevens voorzitter van de Stichting "Wachendorff" – Vrienden van de Botanische Tuinen – stuitte tijdens een vakantie in Frans Guyana op een terrein dat voor 1,8 miljoen gulden te koop was en bedreigd werd met houtkap. Pfeiffer klopte bij drs. ing. Veiko Lukkien aan, de directeur van de Utrechtse Hortus Botanicus. Of die geen mogelijkheden zag om het gebied, via aankoop, een beschermde status te verlenen? Nu had de Botanische Tuin net een koerswijziging doorgemaakt. Sinds een aantal jaar is de Hortus niet meer alleen een kweekplaats

van planten voor onderwijs en onderzoek en een 'openbare' tuin waar de goegemeente zich aan het natuurschoon kan vergapen, maar ziet hij ook een natuurbeschermingstaak voor zichzelf weggelegd. In het kader daarvan spant Lukkien zich in om een Nederlands steunpunt van de BGCI, de Botanic Gardens Conservation International, van de grond te krijgen. Een wereldwijd netwerk van zo'n vierhonderd botanische tuinen, die – grosso modo – de op het noordelijk halfrond aanwezige kennis in dienst wil stellen van de op het zuidelijk halfrond aanwezige natuur. De aankoop van een natuurbeschermingsgebied zou kunnen passen in dit BGCI-streven, hoewel daarmee nog geen ervaring was opgedaan. Lukkien besloot het erop te wagen. "Als je wilt dat de wereld nog een beetje mooi blijft, is een investering in een tropenbos een goede. Je hebt in Zuid-Amerika 90.000 soorten planten. Ter vergelijking: in Europa heb je 12.000 soorten, in Nederland 1.450. Met de bescherming van één hectare tropenbos houd je dus een flinke hoeveelheid biodiversiteit in stand. Het aantal plantensoorten in het

2.500 hectare grote Trésor wordt geschat op 2.500 à 3.000."

De universiteit schonk het Nederlandse BGCI-steunpunt – de Hortus dus – twee maal een halve ton om het project van de grond te krijgen. Met dat geld werd de Stichting Trésor opgericht. Vervolgens begon de zoektocht naar sponsors die de benodigde 1,8 miljoen gulden moesten opbrengen. NV Energieproductiebedrijf UNA en Biohorma Beheer BV (van de A. Vogel homeopathische middelen) bleken voor enkele tonnen belangstelling te hebben, zodat in januari 1995 de overdracht getekend kon worden. De betaling is nog niet rond, maar voor de resterende zes ton is een lening afgesloten.

Speerpunt

Dat geld komt er wel, is de verwachting. Vandaar ook de promotiereis van biologen en natuurfotografen op kosten van de NV Nederlandse Gasunie en onder auspiciën van het persbureau Foto Natura. Zij schoten 20.000 plaatjes van het terrein in al zijn facetten – flora, fauna, landschappelijk – waaruit het

publiciteitsoffensief ruimschoots kan putten. Een boek staat op stapel. Met tijdschriften als Elsevier, Mens en Wetenschap, en Grasduinen zijn al afspraken gemaakt. Met radio, televisie en het vermaarde National Geographic zijn de onderhandelingen gaande. Project-coördinator drs. Bert van den Wollenberg: "Bij ondernemingen als deze moet je meteen de knoop doorhakken: doen we dit of doen we dit niet? Als wij het niet gekocht hadden, was Trésor ten prooi gevallen aan houtkap. Het durven uitsteken van je nek is minstens zo belangrijk als geld. Het gros van de ideeën omtrent natuurbescherming komt niet tot ontwikkeling; niet omdat er geen geld is, maar omdat er gebrek is aan enthousiasme."

Dat is er in het geval van Trésor echter volop: het project past prima in de discussies die ook binnen de universiteit gaande zijn over duurzame ontwikkeling, over innovatie en over internationale samenwerking." Lukkien: "Frans Guyana is dan wel duur, maar daar staat tegenover dat je te maken hebt met een politiek en economisch stabiel land, met een betrouwbaar kadaster bijvoorbeeld. Als je een stuk bos in Brazilië koopt, moet je maar afwachten of het op den duur wel je eigendom is, of er niet opeens nog andere claims blijken te bestaan."

Het belangrijkste dat nu moet gebeuren is Trésor aan te laten merken als beschermd natuurgebied. Volgens de Franse wetgeving betekent dit dat er een jachtverbod van kracht wordt. De jacht – een zinloos kermistentgebeuren waarbij op alles wat beweegt geschoten wordt – is op dit moment de grootste bedreiging voor Trésor. Maar er zijn andere bedreigingen. De aanleg van wegen is desastreus voor dieren, en daar wordt vaart achter gezet nu de overheid de reeds bestaande oost-west verbindingen wil uitbreiden met noord-zuid verbindingen, richting Brazilië. Dat wil zeggen: dwars door het regenbos heen. Pfeiffer: "Je kunt Trésor zien als een soort buffer om die oprukkende cultivatie vanaf de kust enigszins te remmen. Het gebied steekt als een speerpunt in het reeds gecultiveerde deel van Guyana. Het kan uitdrukken: tot hier en niet verder... vanaf hier neemt de natuur het over van de cultuur."

Droogstoof (W.H. Klomp/Foto Natura).

Dromen over een eigen apotheek

Wil Toenders is apotheker en eindredacteur van het Geneesmiddelenbulletin. "Ons blad is niet afhankelijk van advertenties van farmaceutische bedrijven, dus als een nieuw medicijn tegenvalt, schrijven we dat ook." In 1983 studeerde Toenders af bij Lyda Blom, universitair docent Farmacie.

Lyda Blom

De Uithof. Een kamer bovenin het Wentgebouw, ook wel bekend als 'de Ponskaart' of 'de Rotte Kies' (toen de faculteit Tandheelkunde er nog zat). Zakelijke inrichting, veel wit, maar dankzij rode stoelen, een geel muurvlak en kindertekeningen niet klinisch. Verschil met andere kamers van docenten Farmacie: in de hoek staat een groot statief. "Voor de video", zegt Lyda Blom (1951). De video? "Ja, morgen doe ik weer een practicum voorlichtingskunde. Dan laat ik een 'patiënt' vragen of dat kalmeringsmiddel dat de dokter voorschreef verslavend is, want dan hoeft-ie het niet. De 'apotheker' krijgt alleen een recept en wat technische gegevens. En dan maar kijken hoe de student reageert. Wordt hij onzeker van zo'n praktische vraag? Overlaadt hij de patiënt met informatie? Doet hij iets om de angst weg te nemen? Veel studenten hebben het moeilijk wanneer ze voor het eerst een patiënt zien. In de studie ben je toch heel sterk gericht op het stofje." Hoe Wil Toenders het tijdens zijn try-outs als apotheker deed, kan ze zich niet meer herinneren. Het is alweer lang geleden. Maar het zal wel goed zijn gegaan. "Hij is nogal soepel in de omgang, niet direct geïrriteerd als mensen het niet met hem eens zijn." "Sowieso was Wil anders dan veel van zijn medestudenten", zegt Blom. "Minder bedeesd. Politiek actief, niet alleen bezig met poeders en pillen." Ze pakt z'n doctoraalscriptie erbij, een studie over het voorschrijfgedrag van huisartsen. Conclusie: de huisarts is ook maar een mens, die zijn keuze voor een bepaald merk geneesmiddel laat beïnvloeden door reclame en andere subjectieve factoren. Glimlachend: "Wil was echt een linkse activist. Tegen het grote geld en de macht van de farmaceutische industrie en vóór de belangen van de patiënt. Dat type studenten zie je niet meer zo veel. Vandaag de dag kijkt men wat nuchterder aan tegen de rol van de industrie." Daar komt bij dat de studie meer oog heeft gekregen voor de patiënt. "Vroeger koos je farmacie uit belangstelling voor geneesmiddelen. De chemie, de bereidingswijze, de hele bèta-kant van medicijnen. Nu moet je ook geïnteresseerd zijn in menselijk gedrag. Wat gebeurt er thuis? Gebruikt de patiënt het middel wel? Slikt hij nog andere middelen? Hoe voorkom je dat iemand alle bij-

werkingen die de bijsluiter noemt op zichzelf betreft en bang wordt?"

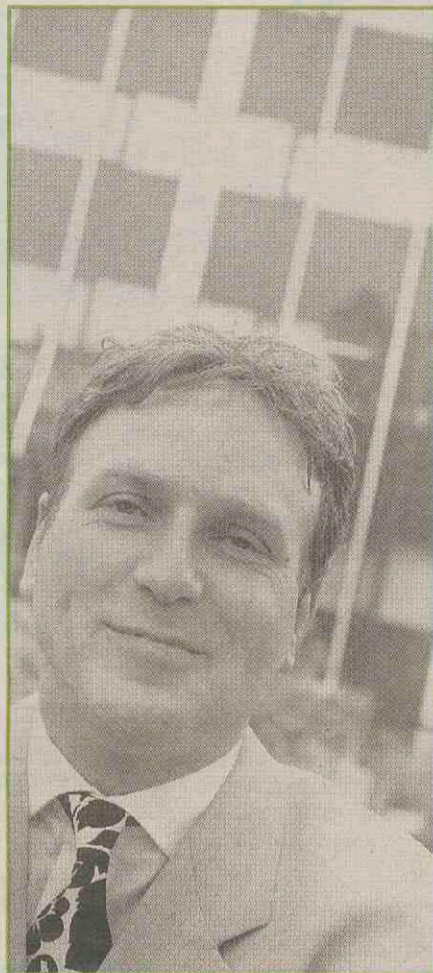
Probleem is alleen dat de patiënt nog steeds zo laat in de studie opdoemt. Pas na de doctoraalfase farmacie, in het laatste halfjaar van de apothekersopleiding. Veel te laat, gromt Blom. "Na vijfenhalf jaar met de blik op stofjes valt het niet mee je ineens op de patiënt te moeten richten. Apothekers in de praktijk vinden een goed contact met patiënten belangrijk. Een deel van de faculteit denkt daar anders over: 'We zijn geen HBO, communicatie leer je maar achter de balie.' Alsof die twee werelden los van elkaar staan! Tweederde van de studenten werkt later in een openbare apotheek."

Nog even terug naar meer bevlogen tijden. Blom: "Wil en ik hebben wel eens het plan gehad een eigen apotheek te beginnen. Maar dan een waar de patiënt belangrijker is dan het zakelijke. Nooit serieus uitgewerkt. We zitten samen in een eetclubje, en af en toe komt het bij de borrel nog terug, als droombeeld. Maar het begint al herinnering te worden."

Wil Toenders

Een spiegelkantoor aan de rand van Utrecht, hoofdkwartier van een handvol organisaties langs de zijlijn van de geneeskunde. Zoals de redactie van het Geneesmiddelenbulletin, onafhankelijk maandblad voor artsen, apothekers en tandartsen. "Excuses voor de rommel, we krijgen net nieuwe computers", zegt eindredacteur Wil Toenders (1954), wijzend op twee dozen in een overigens keurige kamer. Er komt nog een verontschuldiging. Hij heeft lang over z'n studie gedaan, van '73 tot '83. Maar die duurde toen nog een jaar of acht, en daarnaast was hij veel bezig met zaken als onderwijsvernieuwing. Was nodig ook, meent Toenders, want de nadruk bij Farmacie lag toen wel héél sterk op scheikunde. "Maatschappelijke aspecten als patiëntenvoorlichting en overleg met huisartsen kwamen destijds niet aan bod. Alle aandacht ging naar de reageerbuisjes. Ik denk dat apothekers veel last hebben gehad van dat naar binnen gerichte. Nog steeds gaan maar weinig patiënten met vragen over medicijnen naar hun apotheker."

Zelf loopt Toenders ook niet meer zo vaak een apotheek binnen. Sinds hij bij het Geneesmiddelenbulletin werkt (inmiddels vijf jaar), neemt hij nog af en toe waar, en dat is het wel zo'n beetje. Toenders kan er niet om treuren. Een paar jaar in een gezondheidscentrum heeft hem geleerd dat het apothekersvak hem niet zo ligt. Natuurlijk, het is best leuk om dagelijks contact te hebben met patiënten en collega-hulpverleners. "Maar je wordt geleefd. De mensen komen binnen en willen wat van je. Bovendien: je

Wil Toenders (l) en Lyda Blom (r): vakgenoten in de farmacie

bent geen drogist; je hebt wel een professie, maar je staat toch in een winkel. Elke dag hetzelfde. En ik vind er ook niet veel aan om te proberen bijvoorbeeld hoge inkoopkortingen te bedingen." Met zijn huidige werk is hij heel tevreden, zegt Toenders. Weliswaar is het Geneesmiddelenbulletin maar een dun blad, maandelijks een pagina of twaalf op A4-formaat. "Maar er zit veel denk- en schrijfwerk in. Herschrijven van kopij, raadplegen van referenten, werk genoeg. Jaarlijks komen er zo'n twintig echt nieuwe geneesmiddelen op de markt, met een nieuwe chemische structuur en een nieuw werkingsmechanisme. Daarnaast heb je nog de variaties op een bekend thema, maar dan met een andere toedieningsvorm, bijvoorbeeld een pleister in plaats van een capsule. En stel dat er kort na elkaar meerdere nieuwe

middelen tegen voetschimmel verschijnen, dan wordt het tijd voor een overzicht." Anders dan andere bladen over geneesmiddelen is het bulletin (dankzij steun van het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Sport) niet afhankelijk van advertenties van farmaceutische bedrijven. Er is dan ook geen beletsel om te schrijven dat een bepaald medicijn tegenvalt. "Als een nieuw middel slechter is dan de bestaande middelen, of even effectief is maar meer bijwerkingen heeft, of beter maar duurder, dan schrijven we dat. Iets nieuws moet ook echt iets toevoegen, vinden wij. Maar de industrie krijgt wel de kans om vooraf commentaar te geven." Als dank voor deze kritische houding wordt het Geneesmiddelenbulletin goed gelezen, blijkt uit onderzoek. Nu we het toch over vroeger hebben: hoe zit het met dat oude plan met Lyda? "Haha! Ja, dat klopt!", roept Toenders na enig graven in z'n geheugen. "Tsja, nooit van gekomen. Waarom niet? Zoiets kost veel tijd en energie, en het is ook moeilijk om een goede lokatie te vinden. Maar wie weet komt het er ooit nog van. Laten we zeggen: twintig procent kans. En alleen parttime, naast iets anders."

Faculteit Farmacie

(Peildatum: december 1995)	
studenten	1069
afgestudeerden	91
medewerkers	194
(van wie 110 wetenschappelijk)	
promoties	13

Peter van de Beek

Buitenlandse studenten schrijven over Utrecht

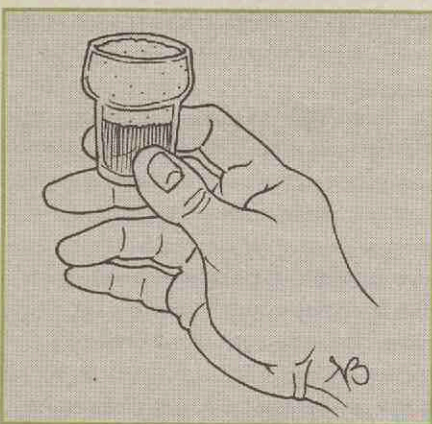
Voices of the Canal

"Utrecht is a state of mind!" Elk jaar bezoeken honderden buitenlandse studenten de Utrechtse Universiteit. Hoe ondergaan zij de Nederlandse cultuur en het onderwijs? Het boek *Voices of the Canal* bundelt ruim twintig verhalen over onze nationale drink-, eet- en studiegewoonten.

VAN DE REDACTIE

Gaat het Nederlands langzaam verdwijnen als voertaal aan de Nederlandse universiteiten? Wie door de gangen van de universiteitsgebouwen loopt wordt soms even door twijfel bevangen. Steeds meer buitenlandse studenten bevolken de collegebanken, de kantines, de computerleerzalen, de bibliotheken van de Utrechtse universiteit, en de straten, studenthuizen en horeca-gelegenheden van de stad Utrecht.

In 1995 registreerde de afdeling Internationale Samenwerking een totaal van 1079 buitenlandse gasten, onder wie 801 studenten, die in het kader van verschillende uitwisselingsverdragen met de Universiteit Utrecht gemiddeld zes maanden in Utrecht komen studeren. Emmeline Besamusca, sinds 1989 werkzaam bij de faculteit der Letteren, geeft inleidende cursussen over Nederland, speciaal voor buitenlandse studenten. In het thema van het 360ste Iustrum van de Universiteit Utrecht: Studentestad, vond zij aanleiding om op zoek te

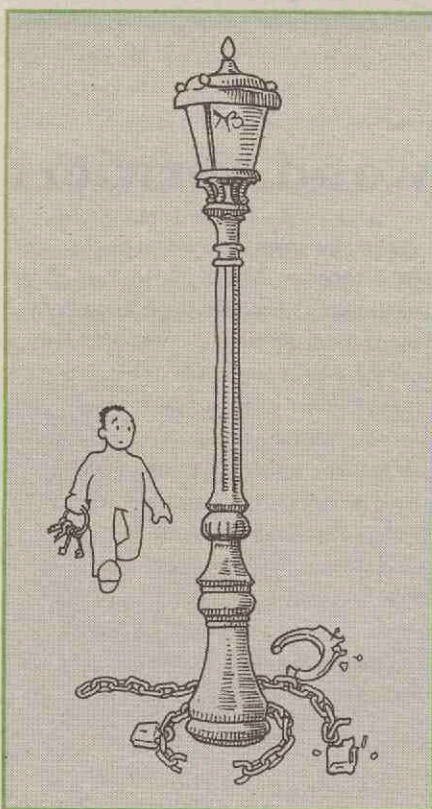

gaan naar buitenlandse perspectieven op Utrecht, de stad en haar universiteit. Zij schreef een essay-wedstrijd uit, waarin zij buitenlandse studenten in Utrecht opriep te schrijven over hun leven en studie in Utrecht. Uit de ruim 50 inzendingen maakte een jury, onder voorzitterschap van Maarten van Rossem, een selectie, die gebundeld is in een binnenkort te verschijnen publikatie onder de titel *Voices of the Canal*.

In hun essays gaan de buitenlandse studenten op zoek naar spannende, opzienbarende, en begrijpelijke en onbegrijpelijke fenomenen in het onbekende Nederland. Op vaak onbevengende, ontwapenende wijze schrijven zij over Utrecht. De ondermaatse afmeting van de Nederlandse biertjes, de ontdekking van stroopwafels, hagelslag en zoute haring, de schijnbaar voortdurend luidende kerkklokken, de bevroren grachten uit de strenge winter van 1996 en natuurlijk de alom aanwezige

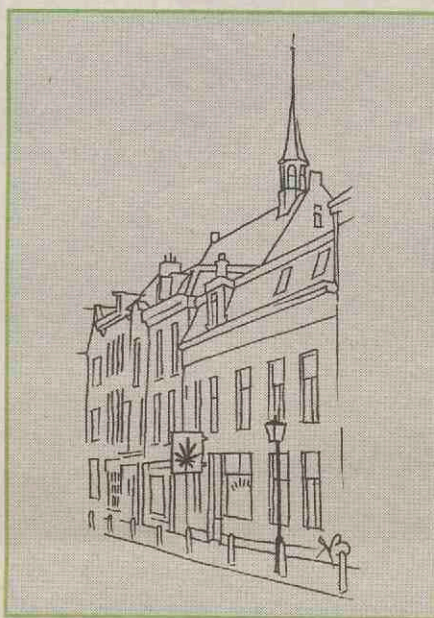
fietsen duiken veelvuldig op. En dan de Utrechtse straten en de Utrechtse huizen. [...] *I was going to live in a private home in the very centre of the town. It was a fairly new house close to the Dom. The room was on the second floor, small but clean, with a nice view over the brick wall on the other side of the alley. To get there I had to climb one of those typical Dutch stairways that looks like the architect meant to have an elevator, but decided to put a ladder in the elevator shaft instead.* [...] (Katarina Martholm, Sweden)

Problemen met een huisbaas doen zich ook aan buitenlandse studenten voor. [...] *I tried to behave correctly but my landlord always found a rule that I hadn't followed. "Karlos, don't wear shoes in the kitchen: the floor becomes dirty" (he referred to the same floor I had to clean). "If you don't open the curtains during the day, they will fade with the sun" (however much I looked at the sky, I only saw grey clouds), "I told you not to take long showers: next time you will have to take a cold one" (long meant 7 min. 34 seconds) [...]. And of course, I couldn't protest. I knew that adapting myself to all circumstances was one of my duties here in the Netherlands as a foreign student. Besides, I thought that to forget the matter was better than to stand up against it. [...]. As time was passing, all my problems seemed to disappear; I didn't have to study too much, it hardly ever rained in Utrecht and my bike had only been stolen once. I was pleased with my life as an Erasmus student and my problems with my landlord looked smaller.* [...] (Juan Miguel Azcarraga, Spain)

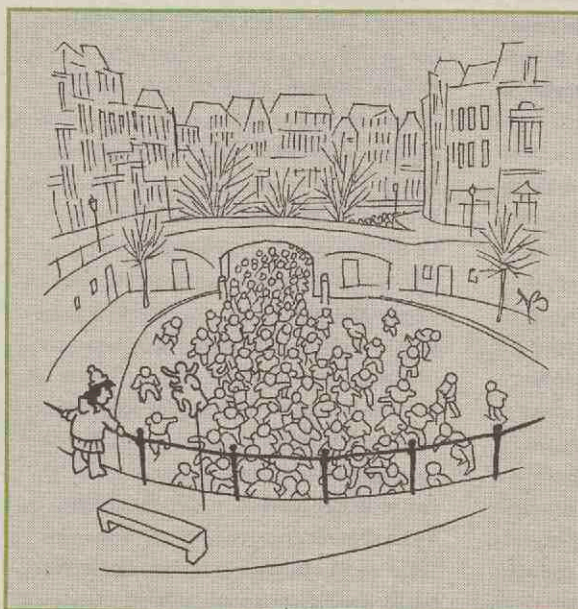

Uitwisselingsstudenten komen naar Utrecht om te studeren. En natuurlijk geven zij ook hun visie op het academische klimaat aan de Utrechtse universiteit. [...] *I lock up my bike and walk to the cafeteria to meet up with my*

classmates and professor. I spot them in the smoking section, rolling their shag, and join them with some tea in one of those small brown plastic cups. After we mumble the usual speculations about the possibility of an Elfstedentocht, we walk off to class. [...] Half the students start making excuses for why they didn't do the homework. The professor just nods with understanding - or is it disinterest? - and we continue class. [...] (Machteld de Waard, USA)

Een Zwitserse studente leert hoe het is om in discussie te gaan met een docent. [...] *I feel like a student among other students sharing their needs as money, love and a full agenda. But it is not only the milieumok that makes me, used to plastic throw-away cups, feel the difference between the lowland student and me, a highlander. The Dutch student is young, has a rattling impossible-to-fix-bike, and lively discusses during the classes, whereas in my country they are comparatively old, with - if at all - brandnew high speed mountain bikes and sitting sleepy and with their mouths shut during lectures (because the thought could be wrong and one could make a fool of oneself). So I understood that I had to get rid of my conventional student-behaviour so as not to*

appear passive, which could mean shy or stupid. And after the initial weeks, I dared to think aloud in my newly acquired Dutch, facing the confrontation with 50 wondering eyes. After this outcome a feeling of glory immediately gave way to a rising self-confidence. [...] (Anouk Holthuizen, Switzerland)

Een studente uit de Oekraïne verwondert zich over de tactvolle manier waarop de Nederlandse docent kritiek levert. *Foreign students are often struck by the enormous friendliness of the Dutch educators. But a strange attitude is observable in many Dutch teachers. With a few exceptions (frequently considered eccentric), they are generally unwilling to declare the results of their students below par. They prefer to precede criticism with praise and therefore emphasize those areas in which the student has done well, before moving on to make a number of critical remarks. So, if a student gives a completely wrong answer, a professor, instead of stating this unpleasant fact directly, will rather say: "Yes, it is very interesting what you are saying, it is even partly true, but...". You will need a thick skin to stand the rest of the remark, because it will be told with enthusiasm and, most probably, in no uncertain terms. But the sugar coating would hopefully make it a little easier to swallow the bitter pill.* [...] (Julia Sakovska, Ukraine)

Tot slot nogmaals de kwestie van de taal. Ten behoeve van de buitenlandse studenten wordt een toenemend aantal cursussen in het Engels aangeboden. En het Nederlands dan? *Mais pourquoi le néerlandais, cette langue barbare? I started to learn Dutch three, almost four years ago, by chance in Strasbourg. I wanted to learn a new language and I preferred a rare one, because somebody said to me that courses for southern languages were too crowded. So I started this course and I immediately liked it. The professor was close to the students and the atmosphere was nice. [...]. But when you go to the Netherlands, you are not obliged to know a word Dutch if you know English, because almost everybody can speak and read English. That's why you have less problems to study in the Netherlands if*

you only speak English than if you only speak Dutch. [...]. Now I wonder why Dutch people still try to export their language abroad? Except for translators it is nonsense to speak Dutch, if one only intends to study in the Netherlands for one year. [...] Maybe they just want to export their "gezelligheid"? (Claude Schimpf, Strasbourg)

Voices of the Canal verschijnt bij de Utrechtse uitgeverij Kwadraat, en zal vanaf juli in de boekhandel verkrijgbaar zijn voor f 15,-. Het kan ook besteld worden bij Kwadraat, Antwoordnummer 9022, 3500 ZA Utrecht.

national Society for the Study of European Ideas staat in het teken van de cultuur in Europa. Ruim 1400 wetenschappers uit meer dan 60 landen nemen deel aan dit wetenschappelijke congres. Zij wisselen van gedachten over het Europa in het derde millennium. Daarbij komen de cultuur, geschiedenis, economie, politiek, kunst, psychologie en literatuur aan de orde.
Informatie: L. van Buren, (030) 2390142.

**26 augustus-5 september
Vrouwenstudies**

Tijdens de European Summerschool in Women's Studies wordt een intensief, internationaal programma aangeboden met hoor- en werkcolleges over feministische literatuurwetenschappen, culturele studies en vrouwengeschiedenis. Filmvoorstellingen van vrouwelijke filmmakers worden gecombineerd met colleges. In stadswandelingen langs huizen van bekende geleerde vrouwen als Ina Boudier Bakker, Anna Maria Schuurman en Clara Wichmanns illustreert een gids de theorie uit de colleges geschiedenis met beeldende anekdotes: workshops zelfverdediging, dans- en stemvoering geven een

concrete wending aan het theoretische deel van het programma.
Informatie: prof. dr. R. Braidotti, (030) 2536125 of drs. C. Ramrath, (030) 2536013 of A. van der Meulen, (030) 2356137.

**29-30 augustus
Cultureel geweld**

Achttien antropologen houden tijdens het congres 'Cultures under siege: Psychological anthropology on violence and aggression in late twentieth century society' voordrachten en discussiëren over cultureel geweld en menselijke agressie. Zij doen dit vanuit het psycho-analytisch perspectief binnen de psychologische antropologie.
Informatie: prof. dr. A.C.G.M. Robben of dr. J.J. de Wolf, (030) 2532111.

**31 augustus t/m 3 september
Binnenoor**

De workshop 'Inner Ear Biology' is een jaarlijkse Europese bijeenkomst, waar vooral jonge onderzoekers elkaar treffen en de resultaten presenteren van fundamenteel onderzoek naar binnenoorsfysiologie.
Informatie: dr. J.C.M.J. de Groot, (030) 2507579.

11 september Tumoren

Het congres 'Intercellular communication in development and oncogenesis' gaat over de ontwikkeling van intercellulaire communicatie en tumoren. De ontwikkelingsbiologie en het mechanisme waarlangs tumoren ontstaan, worden uiteengezet aan de hand van de long-, melkklier-, ovarium- en testisontwikkeling. In vijf lezingen van buitenlandse gastsprekers en acht presentaties van assistenten in opleiding komen de onderwerpen uitgebreid aan de orde.
Informatie: dr. ir. J.A. Mol, (030) 2531589.

12-14 september Dierenarts-internisten

De ESVIM is een Europese wetenschappelijke vereniging van gespecialiseerde dierenarts-internisten. Dit jaar houdt deze vereniging het zesde internationale congres met zo'n tachtig voordrachten van bin-

nen- en buitenlandse sprekers. Onderwerpen zijn onder meer maag-darmziekten, nierziekten, transplantatie en hormonale aandoeningen.
Informatie: dr. J. Rothuizen, (030) 2531589.

**12-14 september
Voortplanting**

Dit symposium gaat over de voortplanting van honden, katten en andere carnivoren. Lezingen en presentaties van onderzoek gaan onder andere over anatomie, fysiologie, pathobiologie, endocrinologie, kunstmatige inseminatie en nieuwe laboratoriumtechnieken.
Informatie: prof. dr. A. Rijnberk, (030) 2531589.

**22-29 september
Computer Science Logic**

Computer Science Logic '96 is een internationaal wetenschappelijk congres op het gebied van de logica en haar toepassingen in de informatica.

(advertentie)

AMCO Enveloppen B.V.

Fabrikant van enveloppen Standaard en Speciale aanmaak, zoals de huisstijl enveloppen van de Universiteit Utrecht. Voor u kunnen wij misschien ook iets betekenen op enveloppengebied. Vraag eens naar de mogelijkheden. Voor informatie: (030) 2634444; fax; (030) 2618104.

Naast lezingen van gastsprekers en geselecteerde bijdragen van deelnemers is er een workshop over toepassingen van categorische logica op parallelle computerprogramma's.
Informatie: dr. M.A. Bezem, (030) 2535575.

**26-29 september
Interculturele educatie**

Methoden, opvattingen en vooronderzoeken op het gebied van interculturele en interculturele educatie komen aan de orde. Het gaat daarbij om projecten in Zuid-Afrika, Namibië, Groot-Brittannië, Duitsland en Nederland.
Informatie: prof. dr. T.G.I.M. Andree, (030) 2539406 of 2535739.

27 september Veterinaire volksgezondheid in de Tropen

Verstedelijking in de tropen heeft gevolgen voor zowel de veterinaire volksgezondheid als voor de overdracht van ziekten tussen dier en mens. Tijdens dit zevende internationale symposium besteden wetenschappers hier aandacht aan. Ook de gevolgen van het houden en slachten van dieren in de stad komen ter sprake.
Informatie: dr. R.W. Paling, (030) 2532116.

algemeen

Hoger Onderwijs voor Ouderen (HOVO)

Half mei komt de gids met beschrijvingen van HOVO-cursussen voor het komende najaar uit. De Universiteit Utrecht biedt een aantal cursussen aan voor de leeftijdscategorie van 50+. Zij doet dit in het Samenwerkingsverband van HOVO Utrecht, waarin naast de Universiteit Utrecht de Universiteit voor Humanistiek, de Hogeschool van Utrecht en de Hogeschool de Horst participeren. In het cursusjaar 1995/1996 volgden ongeveer 200 cursisten HOVO-cursussen bij de Universiteit Utrecht. Het cursusaanbod wordt geleidelijk uitgebreid. Het door docenten van de Universiteit Utrecht aangeboden programma voor het najaar van 1996 bestaat uit de volgende cursussen:

1. vakgroep Geschiedenis
Middeleeuwse Geschiedenis en Cultuur, prof. dr. M.B. de Jong e.a. (dinsdagmiddag van 24/9 t/m 29/10)

Russische Cultuur, prof. dr. W. van den Bercken en mw. R. van den Bercken-Drobisjevskaja (vrijdagmiddag van 11/10 t/m 29/11)

De Geschiedenis van het Dagelijks Leven, dr. G.M.T. Trienekens (woensdagmiddag van 6/11 t/m 11/12)

2. vakgroep Sociologie
Afscheid van de Twintigste Eeuw,

prof. dr. H.A. Becker (donderdagmiddag van 26/9 t/m 7/11)

3. Bio-ethiek: Ontwikkelingen in het medisch-biologisch onderzoek en klinisch handelen in het perspectief van ethische en maatschappelijke vragen, sprekers van verschillende faculteiten en buiten-universitaire instituten (dinsdagmiddag van 8/10 t/m 17/12)

4. Een Multi-disciplinaire Kijk op Sterven, Dood en Rouw, docenten van de werkgroep i.o. 'Dood en Samenleving' (woensdagmiddag van 16/10 t/m 11/12)
De andere participanten van HOVO Utrecht bieden cursussen aan op het gebied van onder andere **architectuur, sociologie en filosofie.**

Op zaterdag 7 september organiseert HOVO Utrecht een **Open Dag** in het Academiegebouw aan het Domplein van 10.00 tot 15.00 uur. Er worden dan 'kennismakingscolleges' gegeven en er wordt informatie over het programma verstrekt door docenten van de verschillende instellingen. Het programma van deze dag is vanaf half augustus verkrijgbaar via onderstaand adres.

De **studiegids** kan - liefst schriftelijk - worden aangevraagd bij de HOVO-coördinator van de Universiteit Utrecht, dr. C.P.M. Görts, p.a. Bureau faculteit Biologie, Wentgebouw, Sorbonnelaan 16,

3584 CA Utrecht). De gids bevat beschrijvingen van de inhoud van alle cursussen van HOVO Utrecht en informatie over plaats, tijd, prijs etcetera.
Informatie: (030) 2532822 of b.g.g. 2536705.

Parnassus

Op 21, 22 en 23 juni (om 21.30 uur) zal in de tuin van Parnassus tijdens de invallende schemering een opvoering van **Midzomernachtsdroom** van **William Shakespeare** plaatsvinden. In deze komedie uit 1600 worden sprookje en werkelijkheid naast elkaar geplaatst. Dit vormt de basis voor een sensueel stuk waarin liefde, erotiek en romantiek belangrijke elementen zijn. De regie is in handen van Ragnild van den Reek en Frans-Jan Snelders.
Plaats: Parnassus, Kruisstraat 201, Utrecht. Entree: f 12,50 / f 10,-
Reservering en informatie: (030) 2538448.

Utrecht Summerschool

Utrecht Summerschool (een gezamenlijk initiatief van de Universiteit Utrecht en de Hogeschool voor de Kunsten) organiseert **zomercursussen** voor buitenlandse studenten, professionals en andere belangstellenden. Er zijn cursussen op het gebied van de kunsten tot en met geavanceerde technologische/medische trainingen. Behalve het cursusaanbod is er een sociaal en cultureel programma ter ontspanning van de deelnemers. Voor

het jaar 1996 bestaat het programma uit de volgende cursussen: Health Care Systems in Transformation - An international perspective; Diagnostic Pathology of Pet Avian and Exotic Animals; Companion Animal Medicine and Surgery; Course on Laboratory Animal Science; Molecular Biology and Recombinant-DNA Technology Workshop; Principles and Practice of Infectious Diseases. Infrared Spectroscopy; AQUA. Intercultural Communication; Arts Administration in Europe; European Cultures and Life-styles; Dutch Literature in Context 1850-1995; Focus on Dutch (2x); Dutch Society and Cultures. Kurdish History Culture and Society; European Women's Studies from Multicultural and Interdisciplinary Perspectives. Music Master Classes; Carillion Course; International Drama Workshops.

De Utrecht Summerschool brochure is te verkrijgen bij de afdeling Internationale Samenwerking, t.a.v. Utrecht Summerschool, postbus 80125, 3508 TC Utrecht, fax (030) 2537550, e-mail secr@is.ruu.nl
Informatie: homepage van de Universiteit Utrecht http://www.ruu.nl.

Excursies in en rondom Utrecht

In opdracht van de faculteit Ruimtelijke Wetenschappen heeft het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap twee excursies ontwikkeld: een wandelroute door de binnenstad van Utrecht en een fietsroute door het landschap van de Utrechtse Heuvelrug en het Kromme Rijngebied. Iedereen kan deze excursies zelf uitvoeren. Vanaf 30 mei zijn bij de recepties van het bestuursgebouw, het Academiegebouw en bij het Utrechts Universiteitsfonds (Achter de Dom 20) een kaartje met routebeschrijving en een cassettebandje met tekst en uitleg over de bezienswaardigheden verkrijgbaar.

De wandeling door de binnenstad van Utrecht gaat langs grachten, werfkelders, de Dom, de Winkel van Sinkel, stadskastelen en kloosters. Er is informatie over de religieuze en handelsfunctie van Utrecht in vroeger tijden, over wonen in de binnenstad en de stadsvernieuwing in de Springwijk. De wandeling door Utrecht is 4,5 km lang en start bij de VVV op het Vredenburg.

Tijdens de **fietsstocht** door het landschap van de Utrechtse Heuvelrug en het Kromme Rijngebied wordt uitgelegd hoe beide landschappen zijn ontstaan. De tocht gaat door uitgestrekte bossen en zandverstuivingen, langs imposante buitenplaatsen en middeleeuwse kastelen.

De fietsstocht is 40 km lang en begint en eindigt bij NS-station Driebergen-Zeist. Prijs: geluidscassette met routekaartje f 14,50; geluidscassette inclusief walkman, batterijen en routekaartje f 24,50.

Berichten voor Illustrerzake kunt u vóór 31 juli 1996 sturen naar de redactie. Adres zie colofon, pagina 19.

Lustrumactiviteiten juli-september 1996

3 juli-24 augustus

Zomeropenstelling Aula

De Aula van het Academiegebouw is in de periode van 3 juli tot en met 24 augustus te bezichtigen, op maandag tot en met zaterdag (op zondag gesloten) van 10.00 tot 16.00 uur. Elke dag worden om 11.00 en 15.00 uur rondleidingen gegeven door de Aula en op werkdagen ook door de senaatszaal van het Academiegebouw. Zie verder pagina 9.

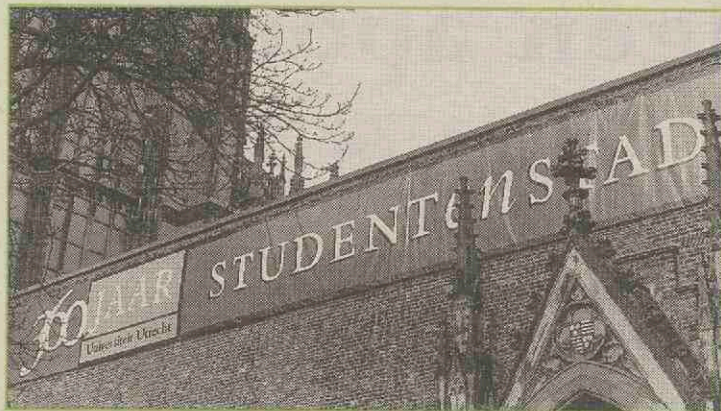
31 augustus-17 november

Het Utrechts Psalter

Het Utrechts Psalter is het oudste bezit van de universiteitsbibliotheek. Het bevat spectaculaire pentekeningen uit de 9e eeuw die de 150 psalmen in het boek illustreren. Op de

Psalter

tentoonstelling 'Het Utrechts Psalter' in het museum Catharijneconvent zijn kunstvoorwerpen te zien die direct door de stijl van het Utrechts Psalter zijn beïnvloed. De tentoonstelling is geopend van 10.00 tot 17.00 uur (zaterdag en zondag open vanaf 11.00 uur, maandag gesloten). Tijdens het festival Oude Muziek, begin september, staat een aantal concerten in het teken van het Psalter. Zie verder pagina 9.

Informatie: (030) 2313835.

29 augustus-3 oktober

Tentoonstelling 'Bakstenen Boeken'

Deze tentoonstelling in de Letterenbibliotheek (Drift 29, Utrecht) gaat over de bouwkunst in het Europa

van de 16e en 17e eeuw. Tijdens de tentoonstelling is een publikatie te koop over de geschiedenis van monumentale panden aan de Drift in Utrecht. De tentoonstelling is geopend van maandag tot en met donderdag van 9.00 tot 23.00 uur, vrijdag van 9.00 tot 17.00 uur en zaterdag van 9.00 tot 12.30 uur. Zie verder onder Letteren.

Informatie: drs. T. Bredée, (030) 2536166.

2 september Opening Academisch Jaar

Tijdens deze traditionele opening van het academisch jaar in de Domkerk houdt de voorzitter van het college van bestuur, drs. J.G.F. Veldhuis, om 16.00 uur een rede. Daarna is er

een receptie in de aula van het Academiegebouw.

Informatie: (030) 2533068.

11 september Presentatie Stukocard

Op 11 september (om 19.00 uur) vindt in de Aula van het Academiegebouw de officiële introductie van de Stukocard plaats. Met deze kaart krijgen studenten in heel Utrecht korting bij onder andere supermarkten, cafés, restaurants, schoenen-, kleding- en kapperszaken. De kaart is ook geldig in Amsterdam, Rotterdam, Leeuwarden en Tilburg.

Informatie: M. Tanke, (030) 2966842.

16 september Mr. Evert

Bloembergen golftoernooi

Op de Utrechtse Golfclub 'De Pan' (Bosch en Duin) vindt een (besloten) golftoernooi plaats om de mr. Evert Bloembergen wisseltrofee. Het jaarlijks terugkerend evenement is bedoeld voor universitaire medewerkers en relaties van de universiteit.

Informatie: F. Knol, (030) 2533779.

19 september Symposium 'Wenen rond 1920' en optreden Schönberg-ensemble

Als onderdeel van de Letterenparade vindt een lezingenreeks plaats met

het thema 'de stad Wenen rond 1920'. Sprekers geven impressies van dit cultuurcentrum, bekeken vanuit de beeldende kunst, architectuur, filosofie en muziek. 's Avonds brengt het Schönberg-ensemble een programma ten gehore waarin de verdeeldheid en de snelle culturele ontwikkeling in Wenen doorklinken. Zie verder onder Letteren.

Informatie: drs. T. Bredée, (030) 2536166.

26 september 'Wat is goed onderwijs?'

Tijdens de jaarlijkse onderwijsconferentie 'Onderwijs Meester 4' is een onderzoek gestart naar de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Het afgelopen jaar werd studenten hun mening over goed universitair onderwijs gevraagd.

Doel is het onderwijs meer kwaliteit te geven en beter af te stemmen op de doelgroep. Tijdens de presentatie van dit onderzoek komen meningen van studenten over faculteiten en studierichtingen aan het licht.

Informatie: prof. dr. E.P.J.M. Elbers, (030) 2533010 of FBU Congresbureau, (030) 2532728.

Lustrumcongressen juni-september 1996

17 t/m 28 juni

Gezondheidszorg

Tijdens de masterclass 'Health Care Systems in Transformation' wisselen deskundigen uit Midden- en Oost-Europa hun kennis uit over verschillende internationale gezondheidszorgsystemen. Met name huisartsen, specialisten en managers wonen de masterclass bij. Aspecten van de gezondheidszorg die aan bod komen zijn onder andere het sociale verzekeringsstelsel, preventieve en eerstelijnszorg en organisatie en management van ziekenhuizen. De veertien dagen durende masterclass bestaat uit zes workshops, meer dan twintig lezingen en enkele excursies naar gezondheidszorg-instellingen.

Informatie: Ch.L. de Haas, (030) 2538133.

23 t/m 27 juni

Innovatief onderwijs

Het doel van deze wetenschappelijke conferentie 'Innovative Teaching Practices' is om de internationale

discussie te stimuleren op het gebied van innovatief onderwijs op basis van verschillende onderwijsconcepten zoals die bijvoorbeeld geïnspireerd zijn door Montessori, Freinet, Piaget, Vygotsky en Dewey. Informatie: mw. M. Prak, (030) 2533776, dr. J.P.P. Haenen, (030) 2531796.

28 t/m 30 juni Kinderen en Taal

Tijdens het internationale congres 'What children have to say about linguistic theory' komt de vraag aan de orde of onderzoek naar kindertaal de wetenschap verder kan helpen bij de keuze uit verschillende universele grammaticasystemen. Deze systemen liggen ten grondslag aan de menselijke taal. Zie verder onder Letteren.

Informatie: dr. P.H.A. Coopmans, (030) 2536020.

28 t/m 30 juni

Gezelschapsdieren

De Europese specialistenvereniging voor veterinaire chirurgie organi-

seert een congres over gezelschapsdieren en grote huisdieren. Aan de orde komen onder andere incontinentie, peesaandoeningen en wondbehandeling. Nieuwe wetenswaardigheden over de bewegingsanalyse van dieren komen tijdens dit congres ook aan bod. Informatie: prof. dr. F.J. van Sluijs, (030) 2531589.

10-13 juli Spina Bifida

Tijdens deze bijeenkomst van de 'Society for Research into Hydrocephalus and Spina Bifida' geven ongeveer negentig sprekers actuele informatie over mensen met waterhoofden en open ruggen. Ruim tweehonderd neurochirurgen, orthopeden, kinderartsen, fysiotherapeuten en andere deskundigen wonen deze voordrachten van voornamelijk buitenlandse deskundigen bij. Een speciale lezing gaat over de ethische aspecten van de behandeling van deze aandoeningen. Preparaten die de afgelopen jaren in verband met deze aandoeningen in gebruik

waren, worden in de Janskerk tentoongesteld. Informatie: dr. R.H.J.M. Gooskens, (030) 2507455.

13 t/m 16 juli

De Middeleeuwse Kroniek

Nederlandse en buitenlandse specialisten uit verschillende disciplines maken de balans op van onderzoeksresultaten op dit gebied. Bovendien zetten zij lijnen uit voor verder onderzoek. Hoofthema's van het congres zijn: de kroniek als genre, de functie van de kroniek, de kroniek en de reconstructie van het verleden, en de taal en beeld in de kroniek. Informatie: dr. E.S. Kooper, (030) 2536187 of 2538189.

2 t/m 3 augustus GIS en ontwikkelingslanden

Experts, planners en projectmanagers uit de hele wereld bespreken tijdens dit congres de problemen en oplossingen die zij tegenkomen bij de ontwikkeling van toepassingen van geografische informatiesystemen

(GIS) voor ontwikkelingslanden.

Informatie: dr. P.B.M. van Teeffelen, (030) 2534559.

4 t/m 10 augustus Groene Hart

Deelnemers aan dit internationale congres van geografische wetenschappen, kunnen onder andere kennis maken met recente stedelijke ontwikkelingen en actuele planingsproblemen in de Randstad. Daarbij gaat bijzondere belangstelling uit naar de positie van de regio Utrecht. Tijdens een excursie naar de Randstad en het Groene Hart, bezoeken de congresgangers een aantal plaatsen (waaronder Utrecht) die uit beleids- en/of onderzoeks-oogpunt van belang zijn. Informatie: M. van der Linden, (030) 2532044.

19-24 augustus

Cultuur in Europa

Het internationale congres 'Memory, history and critique-European identity at the Millennium' van de Inter-

De Uitwijk

In augustus organiseert het Sociaal Cultureel Centrum De Uitwijk een aantal zomercursussen.

Van 5 t/m 9 augustus is er tekenen (diverse technieken), boekbinden, aquarelleren, acrylschilderen, filosofie (Socrates in de zon) en fotografie.

Van 12 t/m 16 augustus is er schilderen (diverse technieken), keramiek, olieverfschilderen, acrylschilderen, grafische technieken, kunstgeschiedenis (met een Utrechts karakter), filosofie (einde van de eeuw, einde van de ideologieën?).

Inschrijving is mogelijk vanaf 6 mei 1996. Er zal zoveel mogelijk buiten worden gewerkt.

Prijzen: f 135,- voor studenten Universiteit en Hogeschool, f 190,- voor medewerkers en f 275,- voor anderen. Tot een jaar na afstude-

ren is het studententarief van toepassing. De prijzen zijn inclusief lunch en basismaterialen.

Een folder met inschrijfformulier is verkrijgbaar bij het Sociaal Cultureel Centrum De Uitwijk, Universiteit Utrecht, Transitorium I, Leuvenlaan 21, 3584 CE De Uithof, Utrecht. Informatie: (030) 2533402.

Zomercursus aquarelleren.

Wetenschap in de 21ste eeuw – Op verkenning in de toekomst

Vrijdag 6 september 1996 organiseert het maandblad Natuur & Techniek in samenwerking met Bureau Studium Generale van de Universiteit Utrecht een congres over wetenschap in de 21ste eeuw. Naar aanleiding van een enquête onder de lezers van Natuur & Techniek geven vijf toonaangevende Nederlandse wetenschappers een publiekslezing over de toekomst van hun vakgebied. Motto: "De ontdekkingen van alleen al de twintigste eeuw zijn zo divers en zo opmerkelijk, dat veel mensen denken dat de taak van de wetenschap er bijna op zit. Niets is minder waar." (John Maddox in het aprilnummer van Natuur & Techniek 1995)

Sprekers

- Chemie en milieu: prof. dr. Lucas Reijnders, Universiteit van Amsterdam.
- Astronomie: prof. dr. Vincent Icke, hoogleraar Kosmologie, Universiteit van Amsterdam en Rijksuniversiteit Leiden.
- Informatica en communicatietechnologie: prof. dr. J.C. Arnbak, hoogleraar Informatica en Communicatietechnologie, Technische Universiteit Delft.
- Bio-technologie: prof. dr. R. Plasterk, directeur van de Onderzoeksschool Oncologie/Nederlands Kanker Instituut.
- Hersenonderzoek: prof. dr. W.H. Gispen, Rudolf Magnus Instituut voor Neurowetenschappen, Universiteit Utrecht.
- Wiskundige, schrijver en columnist Hugo Brandt Corstius (gevraagd) opent de dag met een lezing over

de toekomst van de bètawetenschappen in algemene zin.

Presentatie: Simon Rozendaal, wetenschapsjournalist, Elseviers-Weekblad. De dag wordt afgesloten met een forumdiscussie.

Opzet van de lezingen:

- korte algemene uiteenzetting over de huidige stand van zaken in het betreffende vakgebied;
- een schets van de wijze waarop de spreker denkt dat het vakgebied zich de komende jaren zal ontwikkelen;
- een uiteenzetting van enkele mogelijke concrete toepassingen/vindingen binnen het vakgebied in de komende eeuw;

Datum: 6 september 1996, 9.30-17.30 uur

Plaats: Jaarbeurs, Utrecht.

Kosten: f 250,- (incl. lunch).

Informatie: *Natuur & Techniek*, (046) 4389444.

faculteiten

Biologie**Verslag alumnidag**

Op 30 maart bezochten ongeveer 170 afgestudeerde biologen de eerste alumnidag van de faculteit Biologie. Zij volgden een gevarieerd programma van inleidingen over 'de faculteit vroeger en nu', overzichtscollages over ontwikkelingen in het onderzoek en rondleidingen en demonstraties bij projectgroepen van de faculteit. Er was tijdens de lunch en de borrel ruime gelegenheid de contacten met studiegenoten te hernieuwen. De sfeer was zeer geanimeerd, en de reacties van de deelnemers waren zeer positief. Veel deelnemers gaven aan vervolgvacatures op prijs te stellen. Het meest genoemd werden 'actualiteitscolleges' over ontwikkelingen in het onderzoek, en een enkele keren per jaar te verschijnen alumniperiodiek met informatie over ontwikkelingen in onderzoek en onderwijs.

Rondleidingen door de Botanische Tuinen

Binnenkort zal worden besproken op welke wijze de met deze dag gestarte alumni-activiteiten voort

te zetten. Wij zullen u hiervan via onder andere *Illustrer* op de hoogte houden.

Letteren**Vooraankondiging alumnidag**

In navolging van andere opleidingen binnen de Letterenfaculteit heeft nu ook **Algemene Letteren** besloten aandacht te gaan besteden aan de contacten met afgestudeerden. Dit mede ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de opleiding vorig jaar. Algemene Letteren heeft een commissie ingesteld die zich bezighoudt met het organiseren van een alumnidag. Van deze commissie maken deel uit: Geert Koefoed (docent en lid werkgroep AL), Kim van Dijk, Katalijne Habets (beiden studenten), Ingmar Heytze (alumnus), Susanne Freriks (studie-adviseur) en Saskia Franken (stagecoördinator). De alumnidag wordt gehouden op **2 november 1996**, waarschijnlijk in het Cultureel Centrum Parnassus. Het programma van de middag is nog in de maak. Afgestudeerden zullen voor de alumnidag na het zomerreces op hun (voormalige) studie-adres een uitnodiging ontvangen. Afgestudeerden die prijs stellen op een uitnodiging en inmiddels zijn verhuisd kunnen hun adreswijziging sturen naar het secretariaat Algemene Letteren, Kromme Nieuwegracht 29, 3512 HD Utrecht, onder vermelding van 'alumnus'. Van de afgestudeerden van Algemene Letteren die deelgenomen hebben aan de alumni-activiteiten van de vakgroep Nederlands en Geschiedenis

is het (nieuwe) adres al bij het secretariaat bekend. Zij zullen een uitnodiging op dat (nieuwe) adres ontvangen.

Taalverwerving bij kinderen

Van 28 tot en met 30 juni organiseren Peter Coopmans en Frank Wijnen van het Onderzoeksinstituut voor Taal en Spraak (OTS) samen met hun Amerikaanse collega's Nina Hyams en Bill Philip een congres onder de titel 'What children have to say about linguistic theories'. "Kinderen bieden ons de mogelijkheid te ontdekken op welke manier mensen taal verwerven. Lang voordat kinderen zelf hun schoenen kunnen strikken beheersen ze al een gigantisch complex systeem als taal. Kinderen van twee lijken nog veel taalfouten te maken, maar wanneer je goed analyseert wat ze zeggen blijken ze toch heel precies de grammaticale regels van hun moedertaal te volgen. Ons onderzoek draait om de vraag hoe mensen zich hun taal eigen maken. Dat kan ons veel leren over de menselijke geest. Taalkundigen zijn niet de enigen die zich hiervoor interesseren. In toenemende mate is er discussie met andere wetenschappers op dit gebied."

Niet alleen taalwetenschappers, maar ook psycholinguïsten en cognitieve psychologen houden zich met het fenomeen taalverwerving bezig. Zij zijn in hun wetenschapsbeoefening zo ver naar elkaar toe gegroeid dat ze gedeeltelijk dezelfde wetenschappelijke taal spreken. "Op ons congres proberen we dan ook nadrukkelijk over de grenzen van de taalwetenschap heen te kijken."

Onderzoek naar taalverwerving gebeurt op twee manieren, leggen

de wetenschappers van Letteren uit. "We kunnen taaluitingen van kinderen opnemen en analyseren. Vervolgens wordt de kindertaal gecodeerd en in de computer opgeslagen. We kunnen precies nagaan welke grammaticale structuren een kind wel of niet gebruikt. Ook kunnen we nagaan welke taalfouten universeel en welke specifiek aan bepaalde talen gebonden zijn. Door analyse van gesproken woord kunnen we echter niet nagaan wat het taalbegrip van een kind van drie is. Daar is experimenteel onderzoek voor nodig. Kinderen krijgen plaatjes van situaties te zien en krijgen daarover vragen gesteld. Afhankelijk van de antwoorden kunnen we nagaan of en vooral hoe ze de vraag begrijpen. Langzaam maar zeker leren we zo het fenomeen taal doorgronden en krijgen we inzicht in het proces van taalontwikkeling." Informatie: dr. P.H.A. Coopmans (030) 2536020.

Contractonderwijs Geschiedenis en Mediëvistiek

In september gaat onder andere de cursus 'Goden en helden in de Oudheid' van start. De wereld van de Griekse en Romeinse mythen is wonderlijk en fantastisch. Athene wordt geboren uit het hoofd van Zeus. Zeus zelf wordt als kind opgegeten door zijn vader, maar via een ingreep weer bevrijd. Affaires van Zeus met sterfelijke vrouwen resulteren in de geboorte van vreemde wezens als de Minotaurus. Het Griekse woord muthos betekent eigenlijk 'verhaal'. Die oude verhalen vormen een schatkamer, waar de Europese cultuur steeds op terug heeft gegrepen en waar ook onze eigentijdse cultuur

voortdurend gebruik van maakt. Maar wat zijn mythen? Ze gaan over goden en helden: Hoe hangen ze samen met de godsdienst in de antieke wereld? Geloofden Grieken en Romeinen in hun vaak zo wonderlijke mythen? Waren ze onvriendelijk of is er ontwikkeling in te traceren? Dat zijn de voornaamste vragen in deze cursus. Een andere cursus in het najaar gaat over de **Amerikaanse geschiedenis tot 1900**. Vanaf de vestiging van Jamestown in 1607 groeiden de Europese koloniën in de Nieuwe Wereld uit tot een zelfstandige natie die zich aan het einde van de negentiende eeuw de machtigste industriële mogendheid ter wereld kon noemen. In deze cursus wordt deze ontstaansgeschiedenis van de Verenigde Staten tot 1900 bestudeerd, waarbij een centrale vraag is in hoeverre de maatschappelijke en culturele ontwikkelingen afwijken van die in de Oude Wereld. Naast politieke, economische en diplomatieke ontwikkelingen wordt daarom in het bijzonder aandacht besteed aan intellectuele en culturele tradities in de achttiende en negentiende eeuw, en de zeer uiteenlopende visies daarop, aan de hand van thema's als de Puriteinse mentaliteit, federalisme, slavernij, Burgeroorlog, de trek naar het Westen, immigratie en industrialisatie. Naast de hierboven beschreven cursussen gaan in september van start 'Tsarisme, communisme, democratie – Rusland van 1800-2000', 'Introductie cursus Grieken', 'Introductie cursus 19e eeuw', 'Basis cursus cultuurgeschiedenis na 1500', 'Spaanse wereldrijck 1500-1700' en 'Russische literatuur en geschiedenis'. Vanaf eind mei is de nieuwe brochure voor het

contractonderwijs in studiejaar 1996-97 te verkrijgen. Een cursus duurt 5 à 6 weken (f 285,-) of 10 à 12 weken (f 570,-). Het is ook mogelijk om een strippenkaart voor 5 of 10 cursussen te nemen. De meeste colleges zijn overdag; een aantal is 's avonds te volgen. *Informatie: mw. drs. A.M.P.R. Bos, vakgroep Geschiedenis, Kromme Nieuwegracht 66, 3512 HL Utrecht, (030) 2537865/ 2536222, fax: (030) 2536391.*

De Drift

Letterenparade

De Letterenparade is een culturele manifestatie die de faculteit Letteren ter gelegenheid van het 72e lustrum van de Universiteit Utrecht organiseert. Er zijn verschillende activiteiten:

Tentoonstelling 'Bakstenen

Boeken': bouwkunst in het Europa van de 16e en 17e eeuw 29 augustus-3 oktober, Letterenbibliotheek, Drift 29, Utrecht 29 augustus: presentatie 'De Drift', publicatie over de monumentenpanden aan de Drift.

Symposiumdag 'Tekens van Moderniteit, Wenen rond 1920'

Architectuur, muziek, geschiedenis, filosofie, taal en theater staan centraal op het symposium. In de titel- lezing 'Tekens van Moderniteit' vertelt prof. dr. Wolfgang Herrlitz hoe wetenschappers en critici reageerden op de taal- en cultuurcrisis in het Habsburgse Rijk na de eeuwwisseling. Dr. Rob Dettingmeijer sluit aan op de 'tekencrisis' met een lezing over de architect Adolf Loos. De onzekere politieke situatie staat centraal in het verhaal van dr. Jeroen Koch. Prof. dr. mag. Karl Schuhmann belicht de nieuwe richtingen binnen de filosofie en prof. dr. Henri Schoenmakers die in het theater. Een vaktijdschrift voor moderne muziek -wat nu heel gewoon is- zag het licht in het Wenen van 1920. Over deze geboorte, het begrip 'modern' in de muziek en de invloed hiervan op componisten gaat de lezing van prof. dr. Paul Op de Coul.

19 september, aanvang 9.30 uur, Sweelinckzaal, Drift 21, Utrecht **Concert Schönberg Ensemble o.l.v. Reinbert de Leeuw** Reinbert de Leeuw, eredoctor van de Universiteit Utrecht, dirigeert het Schönberg Ensemble

in het avondconcert. Op het programma staat onder andere de bekende compositie Prélude à l'après-midi d'un faune van Claude Debussy, gestoken in een ongehoord jasje. De Leeuw wil het -voor die tijd- schokkende in de muziek opnieuw laten klinken. De Canadese sopraan Rosemary Hardy treedt op als solist in liederen van Zemlinsky. 19 september, aanvang 20.15 uur, Pieterskerk, Pieterskerkhof 1, Utrecht. Door de kortingsbon in te vullen en te sturen naar het op de bon vermelde adres krijgt u een toegangskaartje voor de speciale lustrumprijs van f 10,- (normale prijs f 17,50, CJP/ studentenpas/U-pas f 12,50). Het gereserveerde kaartje ligt dan een kwartier voor aanvang van het concert voor u klaar bij de ingang.

Lustrumweek 'Theater-, Film- en Televisiewetenschap over de grens'

7-12 oktober 1996, Studio T, Kromme Nieuwegracht 20, Utrecht.

Voor meer informatie over het symposium en het concert kunt u op maandag, woensdag en vrijdag bellen naar: (030) 2536446.

Scheikunde

Helix

Natuurwetenschappelijke Studievereniging Helix feliciteert de eerste vier alumni van Natuurwetenschappen en Bedrijf & Bestuur: K. Boersma, M. Bouwman, R. Harmen en M. Majoor hebben een enorme prestatie neergelegd. De studie Natuurwetenschappen en Bedrijf & Bestuur bestaat nu bijna vijf jaar. Ook Helix is nog net geen vijf jaar jong, in december '96 wordt dan ook het eerste lustrum gevierd. De mensen die nu vertrekken hebben de vereniging gekend vanaf ontstaan tot dit moment. We hopen nog vaak van jullie te horen! Deze pioniers, die als eerste hun bul binnenslepen, zullen rond augustus zeker gevolgd worden door vele anderen. Als er een schaaap over de dam is... (maar dan wel 4 schaapjes in dit geval). Van harte, namens Helix-bestuur '95-'96.

Sociale Wetenschappen

Alcmaeon

De Utrechtse Faculteitsvereniging der Sociale Wetenschappen Alcmaeon organiseert op 15 juni de **Bedrijven- en Instellingendag Sociale Wetenschappen** (samenwerking tussen Alcmaeon en SGS) Op 3 oktober vindt de **Therapie-dag** weer plaats. Op deze dag presenteren verschillende therapieën

zich door middel van workshops. De therapieën lopen uiteen van psychoanalyse tot hypnotherapie. U kunt nog steeds begunstiger worden van Alcmaeon. U ontvangt 5 keer per jaar ons sociaal wetenschappelijke magazine

'Geestig'. Verder kunt u gratis of met korting naar onze activiteiten komen. U wordt op de hoogte gehouden door middel van de nieuwsbrief en folders. *Informatie: Alcmaeon, (030) 2533200.*

over dit onderwerp, in de senaatszaal van het Academiegebouw op woensdag 30 oktober. Het forum is voor iedereen toegankelijk. De week zal traditiegetrouw afgesloten worden met een toneelvoorstelling op donderdag en een spetterend gala op een nog geheime locatie, op vrijdag. Graag krijgen we adressen van reünisten door, mochten die gewijzigd zijn. U krijgt dan te zijner tijd een uitgebreider programma toegestuurd. *Informatie: (030) 2317548/2316929.*

SIB

De Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen is nog steeds hard op zoek naar oud-leden. We hebben zoals gewoonlijk veel activiteiten waar iedereen welkom is, en speciaal voor reünisten zijn dit leuke gelegenheden om met de nieuwe SIB-leden kennis te maken. Oud-leden worden hierbij opgeroepen om hun adres door te geven, zodat er naast de gewone activiteiten ook speciale reünisten-activiteiten georganiseerd kunnen worden. *Informatie: SIB-Utrecht, Kruisstraat 201, kamer 204, 3581 GK Utrecht, (030) 2532884, fax: (030) 2538775, e-mail: sib@fys.ruu.nl.*

studentenleven

SSR-Nu

Er is meer tussen hemel en aarde. Onverklaarbare verschijnselen houden de mensen bezig. In deze tijd van onderzoek, rationalisme en secularisatie, zijn veel mensen bezig antwoord te zoeken op verschillende vragen. Een zoektocht naar een antwoord, dat er lang niet altijd is. Bij S.S.R. is men gezamenlijk met deze reis begonnen in 1906. Binnen een christelijk kader wordt en werd gezocht naar antwoorden. De viering van het **18e lustrum** valt binnen dit thema. Op zaterdag 26 oktober 1996 wordt het lustrum geopend met een bijzondere ledenvergadering, waarvoor alle reünisten uiteraard van harte zijn uitgenodigd. Een uitdagende lezing en een muziekstuk staan op het programma. De senaatszaal van

het Academiegebouw, Domplein 1, is de stijlvolle ruimte waar om 10.30 uur de lustrumweek officieel geopend wordt. Vanaf ongeveer 17.00 uur is er een borrel en aansluitend een buffet, waarna de reünistenvereniging een culturele verrassing presenteert. Dit alles vindt plaats op de sociëteit, Oudegracht 32. Een nieuwe traditie is ontstaan. Zondag 27 oktober zullen een koor en een ensemble, bestaande uit leden van de vereniging, een concert ten gehore brengen. De voorbereidingen zijn reeds in volle gang, het belooft een oorstrelend geheel te worden. De psyche wordt natuurlijk niet vergeten. Het spiritualisme van deze tijd, kan beschouwd worden als een cultuurverschijnsel. Of het dat is, is de vraag. Aan de hand van new age wordt een forum gehouden

Knip uit en vul in: Wetenschap in de 21ste eeuw - Op verkenning in de toekomst

Ja, bij deze geef ik mij op voor het Congres: Wetenschap in de 21ste eeuw van 6 september a.s. te Utrecht (zie p. 16)

naam _____
 adres _____
 postcode + woonplaats _____

In een ongefrankeerde envelop sturen naar Natuur & Techniek, Antwoordnummer 1, 6160 VK Beek, of faxen: (046) 4370161.

Schönberg Ensemble in Pieterskerk

Ja, ik wil het concert van het Schönberg Ensemble op 19 september bijwonen en reserveer alvast een kaartje tegen de gereduceerde prijs van f 10,-

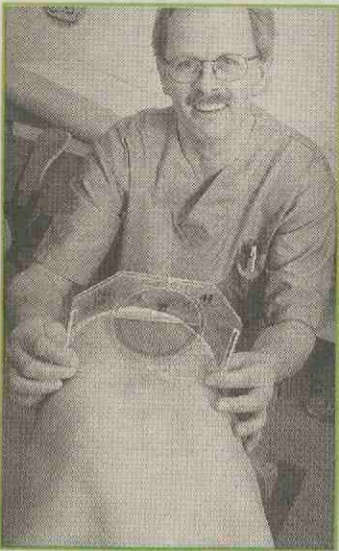
naam _____
 adres _____
 postcode + woonplaats _____
 telefoon _____

Stuur deze bon naar: Faculteitsbureau Letteren, t.a.v. Bas Hagemeijer, Kromme Nieuwegracht 46, 3512 HJ Utrecht.

Kortingsbon

Een kwartaalkeuze uit de persberichten van promoties, oraties, publicaties en personalia

Doorverwijzing scheve rug kan verminderd

Het aantal verwijzingen van kinderen met een scheve rug naar de huisarts kan met de helft gereduceerd worden. Dit stelt orthopeed Hans Pruijs in zijn proefschrift 'Schoolscreening for scoliosis. Methodologic considerations'. Hij ontwikkelde een eenvoudig meetinstrument (een soort waterpas) waarmee schoolartsen de ernst van de afwijking beter

kunnen beoordelen en selectiever kunnen doorverwijzen. Pruijs pleit ervoor dat de bezuiniging die zo wordt verkregen ten goede komt aan de jeugdgezondheidszorg. Op 29 maart promoveerde hij bij de faculteit Geneeskunde van de Universiteit Utrecht (promotores: prof. dr. A.J. Verbout, prof. dr. J.C. van Wieringen).

Zo'n tien procent van de kinderen krijgt in de puberteit last van een scheve rug (scoliose). De snelle groei in die periode lijkt de balans van het lichaam te verstoren. Bij veel pubers

is de rug niet helemaal symmetrisch, maar meestal komt dit na de groei weer goed. Bij enkelen wordt de rug echter steeds schever en moet er ingegrepen worden door middel van

een corset of een operatie. Als scoliose niet behandeld wordt zakt de romp steeds meer in elkaar waardoor het hart en de longen in de knel komen.

Hans Pruijs:

"Het aantal verwijzingen naar de huisarts kan minder."

Vaststellen dementie bij mensen met Down syndroom

Veel mensen met het syndroom van Down worden uiteindelijk ook dement. Het vaststellen van dementie bij deze mensen is meestal moeilijk, omdat de verstandelijke vermogens vanaf de geboorte al min of meer onvolledig zijn. De arts Frank Visser beschrijft in zijn proefschrift 'Down en Alzheimer in perspectief. De klinische diagnostiek van de ziek-

te van Alzheimer bij patiënten met het syndroom van Down' een methode waarmee het mogelijk is bij verstandelijk gehandicapten vroeg en met grote betrouwbaarheid dementie vast te stellen. Op 23 april promoveerde hij bij de faculteit Geneeskunde van de Universiteit Utrecht (promotores: prof. dr. M. Kuilman, prof. dr. A.C. van Huffelen).

Het veelvuldig voorkomen van Alzheimer bij mensen met het syndroom van Down heeft te maken met het feit dat deze mensen drie exemplaren hebben van het chromosoom 21. Het op dit chromosoom liggende gen voor het eiwit β -amyloïd speelt een rol bij het ontstaan van de ziekte van Alzheimer.

'Rouwsluiers' belemmeren rouwverwerking

Gangbare opvattingen over hoe mensen het verlies van dierbaren verwerken zijn vaak vooroordelen of zelfs mythen. Hulpverleners bestempelen rouwreacties te gemakkelijk als normaal of niet-normaal. Psycholoog Jan van den Bout noemt die onjuiste opvattingen rouwsluiers, sluiers die het zicht op wat rouw is hebben vertroebeld. Dat kan nare gevolgen hebben. Professor van den Bout hield op 21 maart 1996 zijn inaugurele rede als bijzonder hoogleraar

Verliesverwerking aan de faculteit Sociale Wetenschappen in Utrecht. Van den Bout: "Er zijn meerdere manieren van verliesverwerking die allemaal even 'normaal' zijn. Zo kunnen nabestaanden zich lange tijd onwel voelen. Veel te vaak betitelen hulpverleners dit als verstoorde, chronische rouw, terwijl het gewoon een andere vorm van rouw is die zeker zo normaal is. Daarnaast zijn er mensen die nauwelijks of geen verdrietreactie hebben. Niet kort na

het overlijden en ook niet op langere termijn. Veelal bestempelt de hulpverlener dit als een pathologisch patroon, een voortdurende ontkenningreactie. Te stellig neemt de hulpverlener aan dat er sprake is van uitgestelde rouw en dat deze mensen later nog in problemen komen. Daar is echter nauwelijks bewijs voor. Mensen die geen problemen hebben kort na een overlijden, hoeven ook later geen problemen te krijgen."

Dagboeken van Anne Frank en Etty Hillesum onderzocht

Anne Frank en Etty Hillesum, die beiden dagboeken, brieven en verhalen nalieten, waren creatieve schrijfsters en oorspronkelijke denkers. Bij analyse van hun oeuvres is vaak de nadruk gelegd op de rol van mannen in hun leven. Denise De Costa beschrijft in haar proefschrift 'Anne Frank en Etty Hillesum. Spiritualiteit, schrijverschap, seksualiteit' dat juist de rol van andere vrouwen en het vrouw-zijn van beide schrijfsters van belang was voor de totstandkoming van hun boeken. Op 19 april promoveerde De Costa aan de faculteit Letteren (promotor: prof. dr. R. Braidotti; co-promotor: dr. M.J.H. Meijer).

Er is sprake van een driehoek: seksualiteit (het vrouw zijn, lichamelijkeheid), spiritualiteit en schrijverschap. Die driehoek zie je duidelijk terug in het dagboek van Anne Frank. De Costa: "Anne Frank denkt goed na wat God voor haar betekent en ze voegt iets toe aan het geloof zodat het beter bij haar past. Ze creëert in haar boek een vrouwelijke beschermengel, Rosa. Rosa was de moeder van haar moeder en Anne Frank was

dol op haar. In het Achterhuis heeft Anne de behoefte aan een sterke, vrouwelijke arm om haar heen. Zo geeft ze een meer vrouwelijke invulling aan het geloof."

Denise De Costa: "Juist het vrouw-zijn van Anne Frank en Etty Hillesum was van belang voor de totstandkoming van hun boeken."

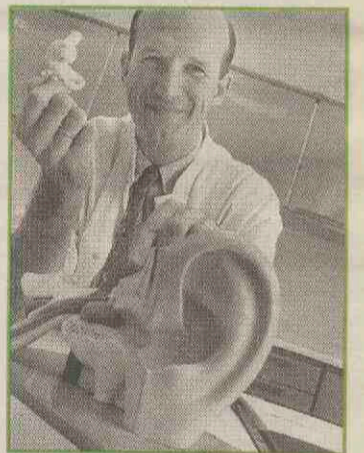
'Kliktest' spoort gehoorschade op

De 'kliktest', een objectieve gehoor-meting die gebruik maakt van door het oor zelf geproduceerde geluidjes, kan wellicht gebruikt worden om gehoorschade in een vroeg stadium aan te tonen. Deze methode is een nuttige aanvulling op de gebruikelijke bepaling van een toonaudiogram, waarbij de patiënt moet zeggen wat hij hoort. Dit blijkt uit het proefschrift 'Click evoked otoacoustic emissions in clinical practice' van keel-, neus- en oorarts Stijn Tilanus. Op 2 april promoveerde hij bij de faculteit Geneeskunde van de Universiteit Utrecht (promotores: prof. dr. E.H. Huizing, prof. dr. ir. H.P. Wit). Het principe van de 'kliktest' is heel eenvoudig. Het gehoororgaan is zo gevoelig voor geluid dat het als het ware vanzelf gaat trillen en geluidjes ofwel oto-akoestische emissies (OAE's) uitzendt. Een goed oor produceert veel geluid en een slecht oor weinig of geen. Overigens is het nog

steeds een raadsel waarom we OAE's niet zelf kunnen horen.

De 'kliktest' is voor baby's ideaal, omdat deze gebruikt kan worden voordat ze ja en nee kunnen zeggen. In die periode hebben ze nog niet zo vaak last van verkoudheden, die het gehoor tijdelijk beïnvloeden.

Stijn Tilanus: "De 'kliktest' kan wellicht gebruikt worden om gehoorschade in een vroeg stadium op te sporen."

Klei als katalysator

Synthetische klei kan een goed alternatief zijn voor de sterke zuren die nu op grote schaal in de industrie worden gebruikt als katalysator. Die zuren vormen een groot afvalprobleem. Promovendus Roland Vogels vond de sleutel tot het succes: een eenvoudige, snelle en precieze bereidingsmethode voor deze klei. Op 25 maart promoveerde hij bij de faculteit Scheikunde op zijn proefschrift 'Non-hydrothermally synthesised trioctahedral smectites. Preparation, characterisation and catalytic properties of synthetic clay minerals' (promotores: prof. ir. J.W. Geus, prof. dr. ir. D.C. Koningsberger).

De chemische industrie maakt veel gebruik van katalysatoren om reacties snel en selectief te laten verlopen. Raffinaderijen gebruiken bijvoorbeeld zuren als katalysator voor de produktie van benzine. Op kleinere schaal zijn zuren ook belangrijk voor de bereiding van geneesmiddelen.

Kleuters en rekenvaardigheid

Ongeveer een kwart van de kleuters in groep twee heeft onvoldoende voorbereidende rekenvaardigheid. Ze kunnen bijvoorbeeld niet goed tot vijftien tellen of zijn niet in staat kleine hoeveelheden met elkaar te vergelijken. Daardoor hebben zij al een achterstand als zij in groep drie met het formele rekenonderwijs beginnen. Dit blijkt uit het proefschrift 'Voorbereidende rekenvaardigheid bij jonge kinderen' van Bernadette van de Rijt. Ze onderzocht bij 1300 kleuters het voorbereidende rekenvaardigheidsniveau en ontwikkelde drie schalen om rekenvaardigheid te meten. Tevens ontwikkelde zij een speciaal programma voor kleuters met een achterstand. Op 10 mei promoveerde Van de Rijt aan de faculteit Sociale Wetenschappen (promotores: prof. dr. L.M. Stevens, prof. dr. A. Treffers; co-promotores: dr. J.E.H. van Luit, dr. A.H. Pennings).

Soms minder ingrijpende operatie mogelijk bij kanker schaamlippen

De zeer ingrijpende chirurgische behandeling van kwaadaardige gezwellen aan de schaamlippen, kan bij streng geselecteerde patiënten soms minder ingrijpend zijn. Bij de operatie zoals die nu bij de meeste patiënten wordt uitgevoerd worden schaamlippen, clitoris en de lymfeklieren in de linker- en rechterlies verwijderd. Gynaecoloog Ko van der

Velden beschrijft in zijn proefschrift 'Some aspects of the management of squamous cell carcinoma of the vulva' criteria waarmee bepaald kan worden welke patiënten in aanmerking komen voor een minder ingrijpende operatie, maar ook welke patiënten soms een aanvullende bestraling nodig hebben. Op 7 mei promoveerde hij aan de faculteit

Geneeskunde van de Universiteit Utrecht (promotores prof. dr. A.P.M. Heintz, prof. dr. F.B. Lammes; co-promotor: dr. A.C.M. van Lindert). Van der Velden: "De traditionele behandeling geeft een groot litteken, het is ronduit een verminkende operatie." Bovendien geneest de wond moeizaam en is er een vrij grote infectiekans. Op de lange termijn

krijgt de patiënt last van oedeem (vochtophoping) in de benen. Er is dus veel aan gelegen mogelijkheden te onderzoeken voor een minder ingrijpende operatie, waarbij de lymfeklieren intact blijven. Van der Velden denkt dat 5 procent van de vrouwen die aan deze vorm van kanker lijdt in aanmerking komt voor de lymfeklieren-sparende behandeling.

'Corticosteroiden in duivensport verbieden'

Corticosteroiden die worden gebruikt om prestaties van duiven te verhogen, moeten worden verboden. Uit het proefschrift 'Pituitary-adrenocortical function and glucocorticoid administration in pigeons' van Ina Westerhof blijkt dat vogels bijzonder gevoelig zijn voor deze hormonen.

Ina Westerhof: "Vogels zijn zeer gevoelig voor corticosteroiden."

Op 1 mei promoveerde zij aan de faculteit Diergeneeskunde (promotor: prof. dr. A. Rijnberk; co-promotores: dr. J.T. Lumeij, dr. J.A. Mol). Westerhof onderzocht de werking van het hypofyse-bijnierschorsstelsel van de postduif. Hoewel dit systeem bij vogels in grote lijnen functioneert als bij zoogdieren blijken vogels veel gevoeliger te zijn voor toediening van corticosteroiden.

Deze hormonen onderdrukken bij duiven langdurig het hypofyse-bijnierschorsstelsel, waardoor ze niet meer adequaat kunnen reageren op stress. Bij langdurig gebruik van een hoge dosering van het glucocorticoïd dexamethason blijken duiven bijzonder gevoelig voor fatale schimmelinfecties van de luchtwegen, die normaal zelden bij deze dieren voorkomen.

Verpleegkundige heeft eigen verantwoordelijkheid

Verpleegkundigen zouden meer invloed moeten krijgen op het beleid van het ziekenhuis. Een verpleegkundige voert niet alleen opdrachten van de arts uit, maar heeft ook een eigen verantwoordelijkheid. Het huidige beleid biedt verpleegkundigen niet voldoende ruimte deze verantwoordelijkheid waar te maken. De verpleging zou het laatste woord moeten hebben in het opnamebeleid. De werkdruk kan zo hoog worden dat de verantwoordelijkheid voor de

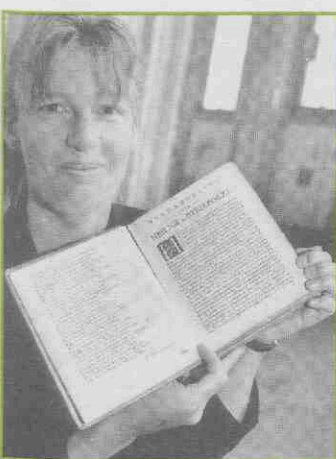
reeds opgenomen patiënten niet kan worden waargemaakt als er nog meer patiënten bijkomen. Ook bij de aanschaf van apparatuur zouden verpleegkundigen meer invloed moeten krijgen. Dit stelt C.P. Kleingeld in zijn proefschrift 'Verantwoordelijke Verpleging. Heeft de verpleegkundige een eigen beroepsverantwoordelijkheid?'. Op 10 mei promoveerde hij aan de faculteit Godgeleerdheid (promotores: prof. dr. F.R. Heeger, prof. dr. H.A.M.J. ten Have).

Stichten of schitteren?

"In de zeventiende eeuw wijdden vele predikanten zich behalve aan het preken in de kerk aan het schrijven van gedichten. Deze predikant-dichters wisten als ware marketingdeskundigen met hun poëzie grote delen van het publiek voor zich te winnen en droegen op deze manier bij aan de verbreiding van het calvi-

nisme in Noord-Nederland." Dit concludeert Els Stronks proefschrift 'Stichten of schitteren. De poëzie van zeventiende-eeuwse gereformeerde predikanten'. Stronks: "De predikant-dichters stemden hun gedichten zeer precies af op hun publiek en wisten zo veel mensen te betrekken bij de calvinistische leer. Wie onder zijn gemeenteleden veel analfabeten had, schreef toegankelijke liederen die zelfs de ongeletterden mee konden zingen. En wiens standplaats de slijke hofstad Den Haag was, schreef geletterde, literair-hoogstaande poëzie waarin toch ook wijze lessen verpakt konden worden." Op 31 mei promoveerde zij aan de faculteit Letteren van de Universiteit Utrecht (promotor: prof. dr. M.A. Schenkveld-van der Dussen).

Els Stronks: "De predikant-dichters wilden via hun teksten de idealen van de Reformatie verspreiden."

Linjes 1996

Op 26 april 1996 ontvingen prof. dr. G. Blasse, prof. dr. W.P. Gerritsen en prof. dr. R. Wippler de koninklijke onderscheiding Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Prof. dr. G. Blasse is sinds 1970 hoogleraar in de Scheikunde van de vaste stof aan de faculteit Scheikunde. Prof. Blasse heeft meer dan 600 artikelen gepubliceerd op het gebied van luminescentie, foto-electrochemie en ionengeleiding en is ruim vijftig keer promotor geweest. Het werk van zijn onderzoeksgroep vond toepassing in de ontwikkeling van de nieuwe generatie TL-buizen en spaarlampen. Zijn inspanningen op het gebied van interdisciplinaire samenwerking tussen de chemie en andere natuurwetenschappelijke richtingen hebben in 1989 geleid tot de oprichting van het Debye Instituut.

Dit interfacultaire instituut van de Universiteit Utrecht was een van de eerste door de KNAW erkende onderzoekscholen.

Prof. Blasse heeft op indringende wijze de belangstelling voor zijn vakgebied gestimuleerd bij jonge chemici en fysici, en bij het brede publiek.

Prof. dr. W.P. Gerritsen is sinds 1968 hoogleraar in de Nederlandse Letterkunde van de Middeleeuwen aan de faculteit Letteren. Prof. Gerritsen is onder meer initiatiefnemer van het door de KNAW gepatroneerde project tot uitgave van de Middel nederlandse versie van de 'Lancelot en prose' waarvan inmiddels vijf delen verschenen zijn. Verder heeft hij gepubliceerd over middeleeuwse teksten als Mariken van Nieumeghen en Van Sente Brandane. In 1978 werd hij benoemd tot lid van de KNAW, afdeling Letterkunde. Als voorzitter van de afdeling Letterkunde zet hij zich in voor de verdediging van het culturele erfgoed van Nederland.

Prof. dr. R. Wippler is sinds 1971 hoogleraar Theoretische sociologie aan de

faculteit Sociale Wetenschappen. Prof. Wippler was betrokken bij de oprichting van het Interuniversity Center for Social Science Theory and Methodology (ICS), de eerste KNAW-onderzoeksschool in de sociale wetenschappen. Hij heeft een bijdrage geleverd aan de verdieping van de sociologische theorievorming en aan een kwaliteitsverhoging van het sociologisch onderzoek in Nederland, en internationaal. Tevens heeft hij bijgedragen aan de integratie van de sociale wetenschappen en de economie. Het ICS is nu een voorbeeld voor vele andere onderzoekscholen in Nederland en in het buitenland. Doordat de staf en de assistenten in opleiding internationaal worden geselecteerd, fungeert het ICS nu al als een onderzoeksschool op Europees niveau.

Personalia

In het afgelopen kwartaal zijn de volgende hoogleraren met emeritaat gegaan:

Prof. dr. J. Visser, faculteit Godgeleerdheid, 1 mei 1996

Prof. dr. R. Wippler, faculteit Sociale Wetenschappen, 10 mei 1996

Prof. dr. D.W. Fokkema, faculteit Letteren, 14 juni 1996

In het komende kwartaal houden de volgende hoogleraren hun afscheidscollege (Aula van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht om 16.00 uur):

Prof. dr. H.P. Hooymayers, faculteit Natuur- en Sterrenkunde, 21 juni 1996

Prof. dr. H.W. de Knijff, faculteit Godgeleerdheid, 26 september 1996

In het komende kwartaal houdt de volgende hoogleraar zijn oratie (Aula van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht om 16.15 uur)

Prof. dr. A.A.M. Holtslag, faculteit Natuur- en Sterrenkunde, 11 september 1996.

Colofon

Illuster 3, jaargang 1, juni 1996

Illuster is een gezamenlijke uitgave van de Universiteit Utrecht en de Vereniging Utrechts Universiteitsfonds. In samenwerking met faculteiten en verenigingen, het Alumniplatform en de Stichting Utrechts Universiteitsblad.

Illuster verschijnt vier keer per jaar en wordt toegezonden aan afgestudeerden van de Universiteit Utrecht in een oplage van 60.000.

Hoofdredacteur: Twan Geurts

Redactie: Karin Beneken Kolmer, Noor van Haaren, Désirée Majoor, Onno Möller, Armand Heijnen

Redactie-advies: Niels Bruijell, Kees van Dam, Roeland Dobbelaer, Lex Linsen, Marjan Slob

Redactie-raad: Jo Groebel, hoogleraar massacommunicatie; Willem Kardux (voorzitter), secretaris Universiteit Utrecht; Joop Kessels, In- en Externe Betrekkings; Joke Mat, redactie NRC; Her van Oostendorp, Stichting Utrechts Universiteitsblad; Jules Stael, Vereniging Utrechts

Universiteitsfonds; Leon van de Zande, studievereniging Awater

Aan dit nummer werkten verder mee:

Peter van de Beek, Pascal Bertrand, Maarten Evenblij, Peter Giesen, Eric Hardeman, Armand Heijnen, Alex de Jager, Matthijs van de Schaft, Paul Schnabel, Marjan Slob

Fotografie: Maarten Hartman, Ivar Pel, Stijn Rademakers

Ontwerp & opmaak: Jeske van der Poel, Hans Lodewijkx visuele communicatie

Druk: Drukkerij Dijkman BV, Amsterdam

© Universiteit Utrecht. Illuster, periodiek voor alumni van de Universiteit Utrecht. Overname van artikelen is -onder bronvermelding- toegestaan.

ISSN: 1383-4703

Voor toezending is gebruik

gemaakt van alumni bestanden van:

Vereniging Utrechts Universiteitsfonds

Reünistenvereniging BITON

Reünistenvereniging SSR-NU

Reünistenvereniging Unitas S.R. 'lungit Iunctos'

Reünistenvereniging USC

Reünistenvereniging UVSV/NVVSU

Reünistenvereniging Veritas

Faculteit Godgeleerdheid

Faculteit Letteren

Faculteit Rechtsgeleerdheid

Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen

Faculteit Sociale Wetenschappen

Faculteit Scheikunde

Faculteit Wijsbegeerte

Faculteit Wiskunde en Informatica

A-Eskwadraat, Avirus, ESN, JVSU, PHEPH,

John Tomes, UGV, URIOS

KNGMG, KNMvD, KNMP, NIBI

Redactie-adres:

Illuster, postbus 80125,

3508 TC Utrecht,

(030) 2534073,

fax: (030) 2533685,

e-mail: k.beneken@bur.ruu.nl

Voor de afgestudeerden die het zicht op de Universiteit Utrecht enigszins zijn kwijtgeraakt, in deze rubriek een selectie uit recente feiten en cijfers.

Feiten en cijfers: Universiteit, stad en regio

Eind april is het verslag verschenen van het lustrumonderzoek van de geografen Van Weesep en Wever, "Een universiteit in Utrecht. De banden tussen Universiteit Utrecht, stad en regio". Het onderzoek belicht met name de economische relaties tussen stad en universiteit en de bijdrage van studenten en medewerkers aan het stedelijk leven. Hierbij enkele uitkomsten.

* De regionaal economische uitstraling van de universiteit wordt onder meer in beeld gebracht door de manier waarop stad en regio direct profijt trekken van de materiële bestedingen van de Universiteit Utrecht. Meer indirect trekken regio en stad profijt van de koopkracht van studenten en medewerkers. Dit levert voor de hele provincie een koopkrachtimpuls op van ruim f. 370 mln.

De materiële bestedingen van de Universiteit Utrecht naar regio (*f. 1.000,-)

	1993	1994	1995
Gemeente Utrecht	75.011	72.236	81.602
Bestuur Regio Utrecht			
(excl. Gemeente Utrecht)	37.579	29.666	22.674
Overige provincie	10.408	12.813	6.975
Elders	90.906	90.870	73.249
Totaal	213.904	205.585	184.500

* Oud-studenten blijven graag in Utrecht wonen. Maar liefst 56% van de ondervraagde studenten geeft aan na de studie het liefst in Utrecht te blijven. 25% wil dit juist niet. De volgende tabel geeft zicht op de redenen die (oud)studenten opgeven om te blijven.

Reden(en) van studenten om na afloop van de studie in Utrecht te blijven wonen, naar hoofdstudierichting, in procenten¹.

Reden(en)	Alfa	Bèta	Gamma	Med.stud.
Gezellige/sfeervolle stad	70,2	60,0	68,6	75,2
Centrale ligging	30,0	24,8	24,5	27,0
Sociale contacten	23,9	31,9	26,3	22,1
Woont hier prima	20,2	24,1	19,0	14,7
Overig	9,2	9,4	10,5	12,3

¹ Omdat de respondenten meerdere redenen konden noemen, zijn de cumulatieve percentages > 100. Bron: STOGO-enquête, 1995.

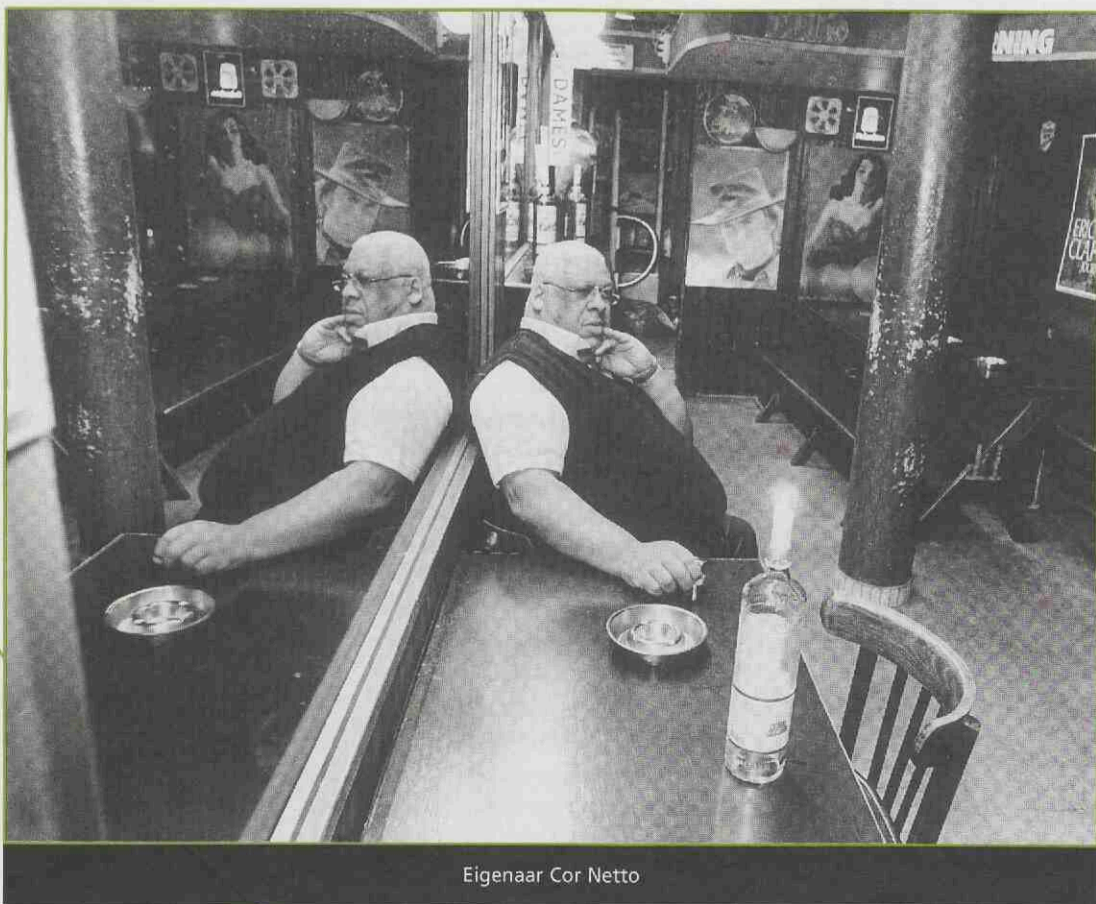
Studentenkroeg 't Pandje

"'t Pandje een studentenkroeg? Nee, 't Pandje is studentikóós. Vroeger bestond tenminste negentig procent van het publiek uit studenten; je kwam alleen binnen met een collegekaart of een lidmaatschapskaart. Toen ik de kroeg overnam, heb ik dat veranderd. De één heeft HBS-b en gaat vervolgens studeren; een ander met HBS-b gaat direct bij een verzekeringsmaatschappij werken. Waarom zou ik die laatste weigeren? Daar zie ik geen reden toe."

Cor Netto ("ja, zoals van het ijsje, maar ik was er eerder") staat al sinds 1965 achter de bar in 't Pandje, het nachtcafé in de Nobelstraat dat in 1959 werd opgericht. In 1970 nam hij de kroeg over. Jarenlang werkte hij zeven dagen per week van tien uur 's avonds tot vier uur 's nachts. Nu hij 55 is, nemen zijn zonen en medevennoten het werk deels over. In al die jaren is er weinig veranderd. Nog steeds posters van Brigitte Bardot en Paul Newman aan de

muur, nog steeds een lange tafel voorin, nog steeds komt de loop er pas goed in na half twee, als andere kroegen sluiten. "De nacht vind ik een mooie tijd om te werken. Bovendien: barkeepers die wat willen verdienen, doen dat niet in de vooravond. We trekken een heel divers publiek. De helft is student, schat ik, maar verder is de enige overeenkomst dat ze allemaal nog geen zin hebben om naar huis te gaan."

"De studentengeneratie van 1965 tot 1970 heb ik behoorlijk intensief gekend. Dat waren dan ook mijn leeftijdgenoten. Marcel van Dam kwam hier regelmatig. Nu zijn vaste klanten voor mij meer bekende gezichten – er zijn koppen die je twee à drie keer per week ziet. Veel verschil in gedrag tussen studenten toen en nu zie ik niet, maar één ding is beslist veranderd: studenten hebben minder tijd en minder geld. Dat merk ik in mijn omzet." Problemen met beschonken kroeglopers kan Netto zich niet herinneren. Het zal door zijn manier van optreden komen, vermoedt hij. Netto is zwijgzaam, maar zeer aanwezig. "Als ik een dronken klant ken, dan zet ik de rem er niet op. Maar als iemand beschonken binnenkomt, dan zeg ik: 'Ga maar weer terug naar waar je je vol hebt laten lopen'. Want zo iemand kotst na twee pilsjes mijn wc onder. Dan heeft een ander de lusten, en ik de lasten." (MS)

Eigenaar Cor Netto

Illustrer 4

verschijnt op 21 september 1996. Reacties, suggesties en ingezonden mededelingen kunt u toezenden aan de redactie vóór 31 juli 1996. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden mededelingen in te korten of te weigeren.

Adressen

Universiteit Utrecht Bestuursgebouw
Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2533550 Fax: (030) 2533388

Vereniging Utrechts Universiteitsfonds
Secretaris: mw. B. van Middelkoop-
Berkhoff, Achter de Dom 20,
3512 JP Utrecht (030) 2538025

Coördinator alumnibinding
Mw. D.T.M. Majoor, Heidelberglaan 8,
3584 CS Utrecht, (030) 2534072
E-mail: d.majoor@bur.ruu.nl

Aardwetenschappen
Budapestlaan 4, 3584 CD Utrecht
Postbus 80021, 3508 TA Utrecht
(030) 2535050 Fax: (030) 2535030
E-mail: naam@earth.ruu.nl

Biologie F.A.F.C. Wentgebouw
Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80088, 3508 TB Utrecht
(030) 2532276 Fax: (030) 2534526
E-mail: W.J.C. Ames@boev.biol.ruu.nl

Diergeneeskunde
Yalelaan 1, 3584 CL Utrecht
Postbus 80163, 3508 TD Utrecht
(030) 2534851 Fax: (030) 2537727

Farmacie F.A.F.C. Wentgebouw
Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80082, 3508 TB Utrecht
(030) 2537313/2532525 Fax: (030) 2513953
E-mail medewerkers: voorletters.voorvoeg-
selsachternaam@far.ruu.nl

Geneeskunde Stratenum
Universiteitsweg 100, 3584 CG Utrecht
Postbus 80030, 3508 TA Utrecht
(030) 2538888 Fax: (030) 2539025
E-mail: bureau@med.ruu.nl

Godgeleerdheid Transitorium 2
Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht
(030) 2531853 Fax: (030) 2533241
E-mail: theology@cc.ruu.nl

Letteren
Kromme Nieuwegracht 46, 3512 HJ Utrecht
(030) 2536105 Fax: (030) 2536083
E-mail medewerkers: achternaam@let.ruu.nl

Natuur- en Sterrenkunde
Princetonplein 5, 3584 CC Utrecht
Postbus 80000, 3508 TA Utrecht
(030) 2533284 Fax: (030) 2539282
E-mail: facbureau@fys.ruu.nl

Rechtsgeleerdheid
Janskerkhof 3, 3512 BK Utrecht
(030) 2537018/2537017 Fax: (030) 2367210

Ruimtelijke Wetenschappen Transitorium 2
Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht
(030) 2532044 Fax: (030) 2540604
E-mail: R.vanderLinden@frw.ruu.nl

Scheikunde F.A.F.C. Wentgebouw
Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80083, 3508 TB Utrecht
(030) 2533791/2533792 Fax: (030) 2533072
E-mail: bureau@chem.ruu.nl

Sociale Wetenschappen Centrumgebouw
Zuid, Heidelberglaan 1, 3584 CS Utrecht
(030) 2534700 Fax: (030) 2531619
E-mail: bureau@fsw.ruu.nl

Wijsbegeerte Bestuursgebouw
Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2531831 Fax: (030) 2532816
E-mail: bureau@phil.ruu.nl

Wiskunde en Informatica
Budapestlaan 6, 3584 CD Utrecht
(030) 2531515/2533536 Fax: (030) 2518394
E-mail: achternaam@math.ruu.nl

IVLOS Bestuursgebouw
Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2533400 Fax: (030) 2532741
E-mail: ivlos@ivlos.ruu.nl